

זהר אלמקיים
בית הנתיבות

זהר אלמקיים
בית הנתיבות

קטעים מהספר ראו אור לראשונה בגרנטה – מגזין לספרות חדשה:
גיליון 4 – הזדמנויות (הוצאת סיפור פשוט, 2016) תחת הכותרת "בית הנתיבות"

הפרוייקט הופק בסיוע קרן רבינוביץ לאמנויות ת"א (ע"ר)

קרן יחזקאל רבינוביץ
לאמנויות תל אביב
YEHOOSHUA RABINOVITCH
TEL AVIV FOUNDATION
FOR THE ARTS

זהר אלמקייס
בית הנתיבות

אדום

Terminal

Zohar Elmakias

עורכי סדרת אדום דק:
גיורא רוזן ודבי אילון

המערכת:
נועם ברוך
קרן דותן
דינה מרקון

עורכת הספר:
דבי אילון

עיצוב הסדרה:
ניר מטרסו

דימוי על גבי העטיפה:
זהר אלמקייס

סדר:
דוד בן הרא"ש

תודה מקרב לב לעורך וולקשטיין

**תודה לחוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית
על שהעניק לגרסא מוקדמת של טקסט זה את פרס הרי הרשון**

מסת"ב: 978-965-02-0978-0

© הוצאת הקיבוץ המאוחד בע"מ וקרן פרידריך אברט
www.kibutz-poalim.co.il

הדעות המובעות בפרסום זה אינן משקפות
בהכרח את דעותיה של קרן פרידריך אברט.
שימוש מסחרי בפרסומים של קרן פרידריך אברט
ללא אישור בכתב של הקרן אסור בהחלט.

תל אביב, תש"ף 2019

להורים

א. מיפוי עצם

חשבתי על ערבית. צורות השפה ניחמו אותי, האופן שבו משפטים נבנים ומתרכסים. חשבתי על המשפט הוא פֶּאָהֶם עלי. משהו בו מתרחק ומתקרב בו בזמן. הוא אינו מבין אותי, אלא עליי. הוא מבין דבר־מה על אודותיי, הוא מבין על אודותיי דבר־מה שאיני מבינה בעצמי. מבין מתוך קרבה שהיא מרחק, מבין מתוך שהוא מזדהה עמי אבל גם צופה בי. הוא פאהם עלי.

אני מרגיש שאת משלימה אותי וגם דומה לי, אמר. איכשהו, אמר, והמילה שרטטה במדויק את דרכה של השפה לצייר דרך, מן המקום שבו הוא נוכח אל החוץ. המילה איכשהו נתפשטה כמו תמנון שזרועותיו חצים, מן היחיד העומד ניצב, ניצב בפינת הרחובות נווה שאנן וראש פינה, ניצב בפינת הרחובות קינג ג'ורג' ואלנבי, ניצב בפתחו של בית הקולנוע, הלאה אל החוץ, דרך מעורערת, נלוזה. וכך השתרטט בעיניי כי הוא פאהם עלי. מבין דרכי ועליי. מבפנים ומבחוץ.

היו זמנים אחרים, של שפע. זמני שפע שהגדישו עד כדי רטט והעמיסו את הסרעפת בפקעת ואקום משונה, תופחת אך חסרת מקום, כרית אוויר. הלכתי במעלה רחוב אברהם אבן שושן ביפו על אופניי. הרחוב היה בשיפוצים ועל כן, באופן הרגיל, באופן שבו פעימות הלב הבלתי סדירות הופכות למצב הסדיר, השגור, הרחוב הפך תלי חול. ירדתי מהאופניים והמשכתי ללכת איתן, הכידון מותיר איזה חותם ריח שמנוני על האצבעות. עצר אותי ילד, אולי בן ארבע או חמש, או שמונה. רוצה אופניים כמו שלך באלף שקל? בדיוק כמו שלך? ניסיתי להסביר את עקרון הבעלות, את האופניים האלה שכבר הם שלי, את

הדברים שאין צורך ביותר מאחד מהם. הילד כמו הבין משהו מעבר לי, הבין משהו שנמצא מאחוריי, הבין משהו מבעד לי ואמר – רוצה עוד ממה שכבר יש לך? מדבריו הצטלל איזה היגיון שלא יכולתי להתחרות בו. רצייתי עוד ממה שכבר היה לי ובהיבט לא ידעתי מה היה לי.

בלילה שבו שכבנו פרצה המלחמה. בלילה שבו פרצה המלחמה שכבנו, ושני האירועים נקשרו במוחי בדרכים שהן מיסטיות, בלתי נפרדות. אין צורך בדימויים. לא אומר כי גופך סגר עלי כסגור המטוסים על עזה הגוועת ברעב. פינת הרחובות אבן גבירול ושאול המלך. המרחב הלא־טבעי, המנכר. הצפון הישן. התחלנו ללכת. בזמן הסרט חשתי מחנק. ביני ובין הסרט עמד מרחק, ענן עכור, מתיש, ממסך. נאלצתי לצאת החוצה ולנשום אוויר, את החוץ חוויתי כשיכורה, כמותשת, בשירותי בית הקולנוע ראיתי את פני האדומות משתכפלות במראות, אינני מכירה. ההליכה לביתך היתה מסויטת. מפחי האשפה צמחו רגלי האנשים אל האוויר, נעליהם השחורות הכבדות ישבו כמו ענני מלחמה נמוכים, כמה עשרות סנטימטרים מעל שפתותיהם של הפחים. הצוללים, אבי קורא להם. נשים מפולבלות עיניים, הריוניות, הלכו בחליפות ספורט תואמות שנתלו על גופיהן הרזים. העצמות הן קולכים. האנשים היו מוכי סם, וסכין נצנצה בידו של אחד. ערימות האשפה הצטברו ברחוב. ידיי רעדו. פחדתי פחד מוות. אני חזק, אמרת.

מאחר יותר, בבית, היה עליי משקלך, אבל כשמתחת את ידיך המונחות משני צדיי, על המיטה, הרגשתי איך אתה מרחיק ממני. אחר כך הוא הפך בי וקיפל לכדי קערה הפוכה. הפנים שלי התקמר החוצה, בטני בלטה אל המזון וראשי נמשך לאחור באיזה כוח בלתי נראה. במורד הגב נוצר קמט זמן־חלל אופקי, כמו גופי מתפרק לשניים, מתחלק לשניים בקו שיצרו הידיים שלו שאחזו משני צדיי, או שאולי כך דמינתי.

ראי, הוא אומר, ומונה שלוש מורכבויות. כִּיף לִי. מוֹזֵר לִי. מִין הוּא דְּבַר אֵינְטִימִי.

בבת אחת התחווה לִי השגיאה, משקר עליי. באבחה הבנתי את כל הילדים העילגים, חצויי הלשון, שצעקו בחצר בית-ספר מענית מה אתה משקר עליי. פעולת השקר נעשתה דרכי, באמצעותי, הוא שיקר דרכי אל משהו שנמצא היכנשהו מאחוריי. באופן מוחשי האוויר בינינו התגלגל, התקפל כמו שמקפלים קמח אל בלילה, ונאגר אל תוך עצמו מאחורי העורף שלי. הוא משקר עליי.

ובינינו ישבו שכבות של לוכן שכל אחד מאיתנו צבע את עצמו בסיד, שוב ושוב. כל שנה שכבה או שתיים, וכבר לא יכול היות המפגש הגרעיני בין אני בת השבע ואתה בן הארבע-עשרה.

אהיה שם ברצינות החמורה של גיל שבע, שיער שחור מיושר על הגבות, ואראה מבעד לגופך המתכבד על ספסל את מהותך האמיתית ואדע מי אתה.

בכל אופן, כעת כבר ישבו בינינו השכבות הללו, טמבוריה שלמה בינינו, וחוקי הריחוק הבלתי כתובים של השוכבים בפגישה הראשונה, וחוקי ההוויה הכמו-מסתורית (העאלק-מסתורית, הקאתלכ-מסתורית) של הנערות המתפשטות מהר מדי.

רציתי רק שתאמר לי את המילה ההיא שמדייקת את יופיה של אישה, מצניעה אותו ומהללת אותו. המילה של ההורים שלנו. ואז גבר עליי גבי המקומר עד כדי שבירה והתמסרתי לכאב המוזר וראיתי בבירור את עצמי בעיניך. אז רציתי רק שתאמר לי את המילים ההן ששמורות בשפה שלנו לנשים ההן שנכרעו תחת גורל סמיך ומשניק. מְקוֹחָהּ. מְרֻבֶּנָה. מְדְרוּבָהּ. מְזֻרְבָהּ. מְגֻ'נוּנָה. מְעֻאפְנָה. עֻמָּה. עֻמְיָה. הַבְּלָה. מְסֻפִּינָה. מְנַחוּסָה. מְכְלוּעָה. מְלְעוּנָה. מְשֻמוּמָה.

כמו הילד מאבן שושן נחצתה לשוני לכל אורכה ושני חצאיה נאבקו זה בזה בפי, עתים שרו שיר אחד כמפלצת כפולת ראש, עתים ניסו לאכול זה את זה בקול צורם.

דחוקה במרכזו של המושב האחורי במכונית, חבר סיפר לי על לבו השבור, הכלוא בין צלעות. מתחנו יחד חוטי תפירה אחדים בין התשוקה לגוף והתשוקה למזון (בשר, בשר), אני הרי מכירה את פעימות ופעמי הצייד אכול האשמה מן הפעם ההיא, אני על סף התשע-עשרה, אדם קרוב אליי, בפעם הראשונה אדם קרוב אליי, אחר כך באו אל הקץ חמש-עשרה שנים של צמחונות אצלי ולא צלחו עוד מילים להביא אותי לשובע.

הוא מדבר על דברים אחרים, נדמה לי, רק מתוך המלל מסתמנים משעולים של נרטיב, אני מכירה את הסיפור הזה, אני חושבת, אולי אני מספרת את הסיפור הזה עכשיו, אני חושבת, אולי אני מדברת מגרון, אולי הוא מכיר אותי והיה אני אז, כשזה קרה לי, אותו הדבר, דבר דומה, איך המגע בעור אחר מביא את הבשר אל הפה.

מן המילים שמעתי הדים של עצמי ושל אחרים, הקצב של זרימת הדם נעשה מוגדר, מוגבר, חשבתי הוא יקר לי. כך הבנתי שהוא יקר לי. אחר כך נזכר לי קצב הדם וחשבתי הגוף עובד כשלא מרגישים אותו. כשמרגישים אותו הוא לא עובד ואני הרי הרגשתי תזוזה, דבר שיוצא מגדר הרגיל, דבר שזו בתוך הגדרות התחומות, דבר שהוא אל תוך עצמו שאני לא זוכרת אותו שרק פֶּעַם פֶּעַם בי. ובזיכרון, מתחתי הרצפה הקרה של הבלטות הסטנדרטיות ארבע-עשרה סנטיים על ארבע-עשרה סנטיים של הדירה ברחוב שיבת ציון שתיים קומה ארבע על עמודים מימין, מתחתינו הילדה שאנל שהאכילה אותי עוגיות חג-מולד מצופות לבן ומתחתם קומה שתיים אבל בצד שמאל מהנדס העירייה לשעבר שהיו לו שני וידאוים והיה משכפל קלטות לכולנו.

הרצפה הקרה הזאת כן אני יושבת כן ורק קור ומולי מעברו השני של רוחב המסדרון הזה אמא בשירותים, בדלת פתוחה שתוכל לשמור עליי, והיא לובשת לבן ומשתינה ומספרת לי שבבטן שלה עוד ילדה, עוד כמוני.

המסדרון נהר זפת רותחת ואני עם הקור ואמא עם הלכן ובינינו רק רוק, רק רוק וזפת בינינו.

עשרים ושבע שנים אחר כך ברחוב בירושלים שקראו אותו ארץ־חפץ היו מרפסות שתלויות כמו כלובים מן הבניינים אל הרחוב, סורגים סורגים, ריבועים ריבועים, וכל מרפסת כלוב, ואל הכלוב אפשר לצאת, לארץ־חפץ, ואז לחזור, אז לחזור. ומן העבר השני אותיות מקובעות באבן - מוסדות הדרך הנכונה - ומן הכלובים נשים כמו שנטע הבטיח בשיר שלו, הן כולן שרות את השיר שלו, ומקוביית הזכוכית והמתכת הירוקה שהיא האוטובוס כל מה שאני רואה שוליים של חצאיות, כמו השכנה מעליי ברחוב אלברט קיוסו שהיתה יוצאת למרפסת מכוסה כולה שחורים ומורידה בחבל דלי למכולת. הייתי מסתכלת דרכה על השמש ודרך השמש עליה והעיניים כאבו לי וכל מה שראיתי זה את שולי הדבר שהיה האישה הזאת - המילה שוליים מטעה כי במובנה הראשון היא הדבר שחומק מאיתנו, שאינו נראה לעין ונשפך אל מחוזות שהם לא שלנו, שהם ארץ־חפץ. במובנה השני היא הדבר היחיד שאנחנו יכולים לשים עליו את קצות האצבעות, שוליים פוגשים שוליים, ואפשר להדק ולהחזיק. ערבה אחותי שנולדה בסוף, עוד ילדה, עוד כמוני, היתה תוחבת אצבע אחת לפה וביד השנייה בין המורה והאמה מכניסה את שולי החולצות ולא היית יודעת בכלל ופתאום השוליים שלך אחוזים בשוליים שלה, ויש איזה קשר בל יתואר ובל יותר, אתן מלופפות זו בזו לעד. עוד כמוני.

חשבתי איך מסעוד היה אומר לאמא אנחנו נשלח אותך לקיבוץ, אנחנו נחזיר אותך למרוקו וניקח משם את רחל השנייה שהשארנו שם. ואותי לא יכלו לקחת לשום מקום ואת אחותי לא יכלו להחליף בי כי היינו דבר אחת.

שבוע אחרי שהיא נולדה אבא התהפך במשאית הסמיטריילר שנהג בה ושכח אותנו לכמה זמן. כשמצאנו אותו שוב הוא היה בבית־חולים

אסף הרופא והיה בו שלג, פעם ראשונה שלג, היה לי מעיל אדום ודודה שלי נתנה לי שקית לבנה־אדומה של הסופר פארם לשים בה את השלג שאמצא. שמתי והוא היה נמס, מקצה המסדרון הלך לעברנו חצי איש, הגוף קמור כמו ירח דק אל הצד, רגל אחת נגררת אחור ועל הפנים צלקת גדולה, מתחתיה חיוך מוזר, הוא הלך לאט ואני בכיתי ואמרתי אל תיתנו לו להתקרב אליי זה לא אבא שלי. כל הציורים באותה השנה: אני, אמא וחצי איש.

שנים אחר כך חלמתי בלילה על אבא שלי שוכב מת מכורבל בחדר ואני רוצה להיכנס ודודה שלי צועקת אל תיתנו לה להיכנס לשם, אל תיתנו לה להתקרב אליו, אתם משוגעים. אולי בין אלף תשע מאות תשעים אחת ואלפיים ואחת־עשרה אבא ואני כל כך לא־התקרבנו אחד לשני עד שהגחנו בסוף מן העבר השני של ההתרחקות, מצאנו שאנחנו דבר אחת. בל יתואר, בל יותר.

רק האח שלי עדי כל הקודים שלו סודיים וכל התקתוקים לא ניתנים לפענוח והאותיות הירוגליפים שהיה כותב פעם ביד ימין פעם ביד שמאל. כשראיתי אותו בתוך טבעת אש בטקס סיום התיכון הבנתי אח שלי אולי הוא משהו אחר.

נולדתי עם עיניים פקוחות שעקבו ממורד עמוד האינפוזיה ועד מעלותיו. בלידתי נפערו השקרים הראשונים ביני ובין עולם החוץ, השקרים המכוננים. אותו זמן כבר הוכרע זמן אחר, שבו אסע במורד דרך יפו בדרך אל הבית האמיתי. אותו זמן כבר הוכרע הזמן שבו אספר עצמי לדעת, כי יש תנופה נכונה, כי יש אהבה חדשה, כי הכאב – כוס אמו – יפה.

אותו זמן כבר הובטחו ההבטחות.

בת ארבע ולא הסכמתי שילוו אותי אל הגן וממנו. הגן בראש גבעה שאליה מוביל הרחוב. אבי מגיע לכאן ובחשאי מבקש מהגננת שתשחרר אותי ללכת הביתה לבדי. גנב־בלש, הוא עומד בגן ומביט בי

מתרחקת אל עבר הבית. בכל פעם הוא הולך כמה מטרים מאחוריי, מאפשר לעצים, גדרות ועמודים להפריד בינינו. הוא מביט בגבי המתרחק ממנו אל עבר הבית, מאפשר לי להתרחק, מתקרב שוב. אני אינני מודעת לטנגו המוזר הזה בינינו, למרדף־חיזור שלי ושל אבי. אולי שם ננסך בי הרעיון של השגחה אלוהית, כיום מצומצם לכדי חוט אדום קשור על פרק ידי הימנית, מתת מאחותי ששמה נפרש מלוח ועצוב מעבדת ועד אילת.

כשהיינו ילדים בנווה דוד הישנה אלוהים היה בפנינו כמו מטבע. יכולנו לשלשל אותו אל חריצי המילים והוא היה הופך דברים לחשובים. הוא ישב על הלשון כמו מכריז על אמיתות המילים שעמדנו להגיד ומאיר אותן באור זהב מטיל מורא (משפט שמתחיל באלוהים תמיד נגמר באמת האחת הצרופה), או שהיה מוסתר מתחת ללשון ואז נשלף כמו נשק, מטבעות קדימה, ידיים למעלה.

תישבע. באמתהתורה בספרהתורה באדוניי. אתה משקר עליי. מה את נותת לי אם אני אומר תאמת? יאללה יאללה לך תגנוד. משקלי השפה יושבים בפי כמו תבנית ברזל כבדה, הכופה את לשוני להושיב את האותיות בסדר התנועות הנכון, לנקדן. הרי אני יודעת הדברים הללו מבטן ומלידה.

אמי מספרת לי על הצלם שלקח אותה טרמפ. היא היתה אז אולי בת שמונה־עשרה, ובמכוניתו דיבר איתה על המקום שממנו באו שניהם, המקום העלום שבסופו של דבר הוליד גם אותי, גירש אותי מעליו ואז תבע אותי בחזרה לעצמו, והוא היה הראשון שאמר לה מילים כמו אלו, והראשון שידע מיהי. נתן לה את כתובתו וכשהופיעה עלב בה, זו היתה הונאה, היא אמרה לי. זו היתה הונאה מאחר שהיתה מסכה, התחזה להיות כמוני ואז רחק ממני. שתי האותיות הראשונות מתלכדות מכוח עצמן. מני. במקום הכפילות הכפויה, השקרנית, מקבלת האות שאחריהן כובד יתר, כאילו נפרדה והתפצלה לשתיים שהתאחדו ביתר שאת, בנחישות.

מנני. מנני. מני. חשבתי על האופן שבו המורה לערבית הוגה את שמו של הכוּבֵר הקשה העקשני הזה, שְׂדָה. בשם בעצמו נמצא הכוּבֵר. שד־דה. בכל פעם שהוא חוזר על המילה בדיוק כתפיי מתעקמות מעט מטה, אני חושבת על שדים, במיוחד על אחת אגדית המכבידה על המילים ומטעינה אותן בנשקן הנכון.

כדי להסביר כל אחת ממילותיה נכנעה אמי לנכותה המטופשת של זו העברית והסבירה במשפטים שלמים שבורים ובמילים שאין ביניהן כל קשר לוגי את שרשרת הרגשות הנלווים לדבר. כך למדתי מוקדם, מוקדם מדי, את המועקה מבשרת הרעות, את הטעם המעורפל והחמקמק, ועם זאת שאין לטעות בו, שהם המילה רְמָה. ובעיני רוחי כמו גם בפועל תמיד נדבקה המילה הזו למוצאי שבת לאים שבהם הדברים יושבים על כתפיך ומושכים בראשך אחורנית ולבקרים מוקדמים שבהם חוסר המוחלטות של אותם דברים ממש, של הרחוב הלבן הנע באופן הרגיל, אינו יכול להביא עמו שום בשורה טובה. בילדותי ביקשתי להסביר לעצמי: הרמה היא שרמוטה שמשתלטת על נפשה של אמי, בבוא היום תשתלט גם עליי, נישא אותה שתינו. אינמהלעשות.

המרוקאיות היא מצב מתמיד של געגוע.

יושבים אנשים צעירים מול המסך הקר ומנסים לחמם אותו בכדלי הזכרונות שלהם, כמו טבלו אצבעות במים שהם תמצית ההוויה המאגרבת ודלו מעט כל כך, והמים כבר נעכרו ונספגו באדמת ציון. הם מנסים להיזכר כרותי לשון וידיים ברחובותיה האדומים של דאראלכידא ובצלילי הדלתות הנטרקות. בחדר השינה של ההורים מראות־מראות גדולות ובת השלוש עומדת מולן. בקרוב תבוא האנייה ואז צריף הפח ואז הפחת. בחלוף עשרות שנים בחדר השינה בארץ החדשה תהיה פורמייקה לבנה, וטייפ שחור המכוון־לא־מכוון תמיד על רדיו. לדלתות הארון הגדול צמודות מראות, בצד המיטה מראות. במעלית שתי מראות זו מול זו, משקפות זו את זו עד אינסופן. אלו

לא אותן מראות, היא מסבירה לי, כאן לא דאראלבידא. הזמנים ההם תמו, אח אימא איפה הזמנים ההם תמו. שמה של סבתי חתם רצף של אחיות. הבנות תמו, עכשיו יבואו בנים, בארץ החדשה הפכה להיות תמר במסמך הרשמי אבל השם הרשמי אין לו משמעות כשהאצבעות אינן מוכשרות לכתובה, שם האמת דבר האמת דבר תורה נותר מדובר והוא נותר כשהיה, תמו. סבתא תמו המילים בלתי נפרדות. תדברי איתי, תסלסלי לי, תתקשרי אליי אחר כך אבל אולי אני כבר יהיה יושנת.

קראתי באיזה עיתון, אולי אחד מאלו המבריקים של אבי, שלוויתנית האורקה האם דוחפת באפה את גופת תינוקה המת, אם מת, והלהקה נעה מאחוריה באיטיות, עד שהם מוכנים להיפרד ממנו. אני לא יודעת מה זה מוות. תמיד הוא קרה בשכבה אחרת, במרחק מה ממני.

ישבתי עם אחי ואחותי וראינו טלוויזיה בבית הדודה. היה מאוחר בלילה, היה ניחוח מסוים של איסור, ושל חוסר סדר, מרגש כשאתה ילד: שמיכות בסלון. נסיעה באוטו בבגדי השינה. שלג. ישיבה במקלט, עטוף חליפת ניילון צהובה. השתרעות על הרצפה הקרה בבית מלא ארגזים חתומים, השם שלי על כמה מהם.

אבא נכנס בחיוך מוזר, שאלתי אותו מה שלום סבתא, החיוך המוזר התרחב, הוא אמר, זר, מתה.

אחר כך כבר עמדתי מאחורי סורגי החלון ברחוב אלפעל-פעם-אליפלט, בדירה הגדולה יותר שהחליפה את השיכונים הצהובים-פעם-אדומים של רחוב רמט (כילדותי בכל פעם שאמרה אמא את המילה רמט חשבתי על ממלכה עצומה אינסופית רעה ולה חוקים אחרים. בגיל עשרים ושש גיליתי שזה שם של רחוב). דרך הסורגים הסתכלתי על אמבולנס למטה רק במקום האדום היה שם ירוק כהה, ואנשים הלכו אחריהם ובכו ואשתו של דוד שלי צרחה והכתה בפניה. באחת הבנתי את משמעות המילה שעד אז חשבתי היא טעות. לְגִן'דָר.

בבית היו ילדים אחרים, הייתי צריכה לשמור עליהם. לא באתי בשערי בית העלמין, וביני ובינה סורגי חלון, ושלוש קומות, ודפוס של מודעות אבל, ואמי היתומה השבורה שמאז בוכה תמו יא תמו, אִימָא דיאלי. למה, עבור מה בשביל מה נברא הדפוס ובשביל מה המילה.

הגוף החם והקרוב של הסבתא שלי הלך והתקרר והתרחק ממני באמבולנס ההוא, והגוף שלי לא הצליח להשיל מעצמו את הגוף שלה. להיפך, נשאתי את סבתא שלי כמו תינוק-לוויתן, ולא הצלחתי להיפרד ממנה.

מאותו היום היא היתה בכל מקום ובכל דבר וכמו השם שלה תמו, תמו כל המקומות בה.

היא עמדה בסופו של כל שדה שרוף מהימים החמים שבהם גרנו בנגב, אני כבר מדדה בקושי אל תוך הנעורים, גמלונית וכרוכה בתכריכי פחם, שכבות שכבות, וכפות רגליי הלכו וקשו ורחבו מההליכות היחפות, אמא ואבא ישנו על הספה הנפתחת בסלון כל לילה ואני דלת התכלת של החדר שלי נראתה לי כמו עפר שנערים עליי רגבים רגבים, ונדמה היה שבמקום עצים האדמה מצמיחה חלקי אופניים חלודים ומעוקמים, ואלו בתורם מרעילים את יסודות הבית, והבית מרעיל אותנו, ואנחנו את האוויר. בכל החדרים היה קר, ובין המטבח הזעיר לסלון הזעיר היה ריבוע ריק בקיר, והחצר היתה עקרה מן החלודה שזרמה בצינורות. הכביש המעוקל הוביל לתחנת אוטובוס ולתיבת דואר שאף פעם לא היה בה דבר שחिकיתי לו. כל יום הלכתי ונחנקתי עד שנפלתי אל מעבר נקודת האלחזור של המחנק שאחריה רק בדידות הגוף והנפש, בתחילת השדה המתכלה, בעברו השני מתגלה תמו.

היא עמדה בסופו של החורש של הנעורים עצמם שבהם הייתי נוכחת רק בגוף, מאחורי עיניי היה ערפל, החורש מאחורי הפנימייה ובו תמיד אדמה רטובה, תמיד ספסלים ריקים, ואין בו יראת שמיים ולא פחד אלוהים רק תשוקות משונות, עגומות. הילד ההוא נישק אותי

שם אחרי חודשים שהסתכלתי אל תוך החלון שלו, אני חושבת שכבר כמעט היה קר, אולי אני נישקתי אותו, כך או כך, הֶק וּוּלָא הֶק, הכול כאב וניסיתי באצבעות להחזיק את הפוטנציאל של הדבר הזה להציל אותי, אמרתי מילים שאני כבר לא מכירה אותן, עכשיו אני זוכרת רק קצת בוץ, חושך, נייר טואלט, לבשתי מכנסיים צבאיות. הלכנו משם כשהידיים זו בזו, ואז הרפינו, ובשביל שהוביל חזרה אל החדרים הריקים שלנו חלפנו על פני תמו.

היא עמדה בסופו של ההר שהיה יפו, בסופו כלומר בראשו וברגליו, בפסגתו ובמרגלותיו, השפה אינה משגת במילים שלה לומר את האופן שבו היא היתה גם העלייה המעידה על ההצלחה וגם הנחמה על הריקנות שאחרי ההישג. היא הפחידה אותי ואהבה אותי. בכל יום טיפסתי את רחוב דוקטור ארליך בכל בוקר, בסופו היתה תמו, ירדתי במורדו בכל לילה, בסופו היתה תמו. הילדים במקלט בקצה הרחוב היו גוזרים זה לזה את השערות. לתמו היה שיער קצר ואפור. היא עוד פה, הסבתא שלי שלימדה אותי לצייר שמש. בתמורה הכנתי לה דפי עבודה עם שורות מקוקוות אאא בבב גגג, ניסיתי ללמד אותה לקרוא ולכתוב אבל היא מעבר לסימנים היא, היא הדבר שלעצמו, תמו, תמו כל התיווכים, עכשיו רק אמת.

אבא חזר מאילת מביקור אצל דודה שלו הגוססת וסיפר על איש שגר במושב בחדר שהיו בו רק מזרן וספרים באנגלית ובצרפתית ואלכוהול. סיפר על הפעם שבה נסעו בעגלה רתומה לסוסה לגנוב פלפלים מהשכנים במושב. אבא מעט אחרי גיל בר מצווה. סיפר על איש מצחיק-מצחיק, שהיה במשמר הגבול עוד לפני שהיה משמר הגבול. היה אבא אומר, רומנטיקן בצורה בלתי רגילה. פעם ראה ברחוב ברמלה בחורה והלך לקטוף לה שושנה עם הקוצים והכול – בדם שלו הלך – ונתן לה השושנה. ולסוסה קראו שושנה, השם מוכתם כבר בדם לכו, ומוכתם כבר בבושה, בחֶשׂוּמָה, של הרגע שבו עלה במעלה המדרגות

לשבעה ובמדרגות נפל ונשברו כל בקבוקיו. אבא כך אני מדמיינת אסף את שברי הבקבוקים באצבעות נפצעות ומדממות. אחר הלך לקנות לו בקבוק עראק חדש. ואני לא היה לי דם יא וּוּלִי, לא היה לי דם לשאול את אבא דבר אחרי הדברים האלו.

לא היה לי דם. הביטוי מהדהד בראשי. כמו התארגנו הכדוריות, הנוזלים החמקמקים ההם של הקלחת המשונה שהיא דם, כדי להתייצב, לאפשר. עכשיו יש לי דם למה אוכל לענות לך. למה כמו בשביל, כדי, מפני ש, עבור ש. עכשיו יש לי דם לענות לך.

בגשם הגדול הראשון של השנה נפערו חלונות הסלון ונכנסו בעדם מים, הספות נספגו, אדמה התהפכה מאדניות הפלסטיק, מבקשת שבה למקומה, כמו אל מגנט בלב כדור הארץ, שלוליות נקוו. המזרן שלי נרטב מעט־מעט ואז יותר, חצי ירח נכתם בו וריחות חמוצים, רטובים, עלו בחדר. עלו על שום האף, שכניסתו מטה, העלייה בו מעלה. השפה לומדת את הגוף, מתאימה עצמה. הרחקתי מהקיר, החדר הצטמצם, מכורכם, המיטה אל השרפרף, השרפרף אל השולחן שבנה אבי מהשולחן הקודם, ומזה שקדם לו. ממחסן העצים רחב הידיים שלו, המתכתי והלוהט בקיץ, בחצר הבית במדבר המשקיפה אל תחנת האכלה לנשרים, נותרו קוביות כבדות ספורות ("עץ גושני", הייתי מקלידה באצבעות ילדיות את שהכתיב לי אל המחשב הראשון שלנו, שהיה אז קופסא עלומה בשבילי; במרוקאית קוראים לטלוויזיה קופסת פלאים, אבא שלי ניסים הוא נס, פלא, אינו נזקק לפלאים אחרים), מונחות במרפסת הקטנה של הדירה הנוכחית בלב יפו, מעל הכיכר הסואנת. אין נשרים כאן אבא, רק יוני עיר, וציפורים נשמעות מבעד לחלון השירותים, ועורבים נועצים את טופריהם בראשי השחור כשאני הולכת ברחוב, ואני נבעתת.

יומיים לפני הגשם הגדול פגשתי בגוד העברי את יעקב, הוא הביט מעל לראשי בעיניים לחות, אני מעבר לכתפו מביטה נבוכה,

אין עיניים להינעץ בהן. דבר אינו ידוע לי תחת השמש הזאת, תחת תאורת רחוב עכורה, רק שהיה כמו אח גדול. כלילה שאחרי הגשם שכבתי באד הרטוב וקראתי מילותיו. ידיי נרדמו במחברות התבוסה, אצבעות תשושות מובסות לא יכולות לכוח המילים המודפסות על החומר העצי, הספר נפל מידיי ואני בעיניים לחות, ברגע אחד.

חבר-חלום זה שאל אותי אותיות או מספרים? במה את טובעת? אותיות, תמיד, עניתי. רצייתי לומר ולא היו לי המילים, לא יודעת, ככול אני טובעת. הרי זו האמת, לא למדתי לשחות אף פעם, מה כבר ההבדל.

מבעד לקיר הדק של חדר, זמן לילה, נשמעה צעקה, כמו חתול, מה, מה, והתחלפה במילים, נבעתתי שוב, כפל העיצורים טיפשי, התחוור זה אדם, זו אישה. עוד אישה בבניין הזה צועקת. בתחתית חדר המדרגות החשוך ילדה נדחקת אל תיבות הדואר עם גבר מבוגר, הם לוחשים, אני מבוהלת, אחותה במלחמה עלתה וירדה למקלט, ארבע קומות עם פנס בעין והשיער אסוף מעלה, ניסיתי לתפוס מבוטה, נכשלתי, בהיות אדם עבור אדם אחר, נכשלתי. מעיי התהפכו במיטה הרטובה. נזכרתי בה ונרדמתי אל הבסים המנחמים הפועמים שתי דלתות מכאן.

מעתה החורף, מגעים חטופים, אני פוגשת את החוץ - כל מה שמחוצה לי - רק במרחבים מוגדרים, סגורים. אוטובוסים. מולי תאומים מבוגרים, לבני שיער. לידם על הספסל הארוך שתי בנות מחובקות, מנשקות זו את זו. הן דומות, התאומים תוהים, גם אני כושלת אל התהייה, אחיות או אוהבות. נדמה לי כי מאהובותיי רחקתי תמיד, לא היה מקום לבלבול, תמיד הן הקוטב השני, אהבתי את כל מי שאינה אני, באופן מוחלט, ובכל זאת הבקיעה מבין הדברים סימטריה, מניפה מפוצלת לשתיים, הכול זהה אבל הפוך, דמיון הגוף מנצח, ידעתי איך הן פועלות, ידעו איך אני, פעלנו. והזדהות עמוקה מתחת לפני השטח, מעבר לדברים, מעבר לאופק שניתן לשרטטו כאופק מערכת היחסים

(אלו מילים הנדסיות, אדריכליות, מדעיות והרי אין מדע, בקושי אלכימיה), לבבות מחוברים בצנינורות, ידיים אחוזות במספריים, אחוזות זו בזו כמו מספריים, לפותות, ידי מספריים. בלילות ילדותי בבית הוריי, דלתות משני צדי חדר השינה שלהם, לא ידעתי מאיזה דלת יבוא לי, חלמתי על אדוארד ידי-מספריים, גוזר בידיו את המזרן מלמטה, מתחת לי, יגיע אליי. כשגדלתי לבשו המספריים צורות אחרות, אהובות, אני מכירה אותן לפני ולפנים, מן הפנים החוצה, יודעת על פה המהלכים, בכל זאת הן סוגרות עליי, מספריים. שם המשפחה שלי, מן הערבית - מְקָאס, מספריים - מוכיח את עצמו כנבואה מרירה, ההתחלה והסוף של כל סיוט. בכל זאת אהבתי אותן, המספריים, הפחדים. זה ייעוד שנחתם בשם.

אוטובוס אחר, זמן אחר, אישה זקנה לוחצת את ידה אל תוך עומק הכתף שלי, השקערורית בין כתף ימין לצוואר, אומרת שלא אפול, המגע הלוחץ דוחק בי, אני מפוחדת, משקלה עליי, זמן רב לא נגע בי דבר ואדם, אין לי אולי הכוח לתמוך בה, אני ערירית הרי והיא מערערת אותי, לא ידעתי את נפשי. שוב: לא ידעתי את נפשי. לא ידעתי את שהיא אומרת, לאן הדברים נדחקים, מה המוצא שאליו ניתן להחליק, להידחס, מה אני מרגישה עכשיו, מגע אדם בזמן הזה, במקום הזה. האוטובוס מחליק ברחוב הרטוב ליד בית החולים, מכון הלב, איפה מתקנים הלבבות, איפה המכון שלי, אני מעמידה מכונה, לא מעמידה סירים, אף פעם, לא למדתי להזין את עצמי עדיין, רק ניקורים קטנים, סתימת חורים זמנית, מסתמים.

המונית שלי הביתה נסעה בגשם כלוויתן, משני צדיו עמודי מים קירות מים, במורד הדרך המובילה מעיר ההווה לעיר העבר, הדרך שבה הלכנו בגשם האחרון לפני הגשם הזה של עכשיו, אז כשלוויתי אותך אל אהובתך. עכשיו אני בתוכה כמו יונה, לא שלושה ימים ולא שלושה לילות, אבל הרחוב הזה אוכל את הנשמה כמו פחד, והנעליים

שלי ספוגות מים והגוף מקופל, על כף המאזניים אין דבר, אין בשורה ואני לא יודעת את האמת, ובפה אין תפילה יש שפה אחת נכחדת רק אני יודעת.

אז היו זמנים אחרים שבהם גאו הדברים מסביב, אנחנו יצורים היברידיים, חשבנו, איש אינו דובר את שפתנו ואיש אינו מבין אותנו, אינו מתרגם את דברינו לכדי מגילה נהירה, קוהרנטית, לכדי קריסטל בהיר. אנחנו יצורים היברידיים, חשבנו, ואנחנו לכודים בין תשוקותינו אל המערב ובין הכבלים הגסים, החבלים המגולגלים, הקושרים אותנו אחורה, לסלעי זמן אחר, ללשונות הגרוניות המלעלעות של אמהותינו. אמך מגלגלת במטבח, אמי מעשנת במרפסת, מחניקה בכי, מבטלת אותו בתנועות ידיה. לנגד עיניי נעו ידי הסבתות שלנו מצד לצד, צמידי זהב מיטלטלים עליהן, היי היי, הן אומרות. אנחנו יצורים היברידיים, אמרתי לך, זו הטרגדיה שלנו. זה האס-או-אס שלנו, אתה אמרת לכבוד הרב. זה האס-או-אס שלי, אמרתי לנהר הטינופת במורד דרך יפו-תל-אביב, הוא האס-או-אס שלי. הוא הסיכוי שלי. כמו שמישהו אמר לי פעם, אַת התיקון שלי (יימח שִׁמְךָ את התיקון שלי) על כל מה שעשיתי. אַת התיקון והעונש.

מאז כבר קהה לבי וכבר אין לי סנטימנטים. למדתי על פה את יכולות ההסתגלות ואת מהירות היווצרותה של רקמת הצלקת וכך נותרה לי כווייה גדולה שבה טבועות מילותיך ברגע שבו בבית הקולנוע סיפרתי לך על הגבר הערום הראשון שראיתי בחיי - על כמת התאטרון - נפלו מגדלי התאומים - העולם לא האמין - ישבתי עם אמי באולם וג'וליאנו מר ערום על הבמה - זה הביך אותך? שאלת אותי, לא לא עניתי חולמת, חשבתי שזו - פניתי קדימה אל המסך בקולנוע, מבטי מופנה מעט מעלה, נשמתי עמוק - אמרנו בבת אחת שנינו, תרבות. בטרם היתה לנו תרבות ישבתי על מיטה בדרום העיר בשלוש לפנות בוקר, יום שישי, הכול היה הלום-קרב, הלום-קרב-צל, האיש ההוא שכב בי תנועותיו קצובות גוף קשיח מתנגש בי פעם אחר פעם,

האוויר שיצא מהפה שלי בקול לא היה בו כדי להעיד על דבר, זה היה מטרונום שמדר את קצב המין, לא תיווי ולא ניתוח של פשר המעשה. ואז עוד לא היתה תרבות ולא כלום, היה השיר העצוב ההוא, גלו לו, הגידו, לעד אהובי הוא, בא הקדיש לי חיים והיה לי, הוא אמר, ואז הבנתי הגוף הנוקש אינו הגוף של אהוב נעוריי, הכול הפך באחת בדידות, במקום עמוק בלבי מצאתי אפשרות אבל אז שוב הפסדתי, שוב הפסדתי.

וכל העת יש שתיים ממני, כמו שתי הפרידות, אך אלו שלי חותכות זו את זו, כמו פעם כשהייתי יוצאת מהגוף של עצמי, ורואה את הגוף של עצמי נחתך על ידי הגוף של עצמי, כמו כשישבתי עם נטע במסעדה הנטושה חיוך רחוק על פניי וידיי חתוכות חתוכות, והוא ראה הוא ראה ודאג. אז נאלצתי לטיפול, עכשיו הדבר אחר. כל העת יש שתיים ממני והן לא שונות כל כך זו מזו, הן רק משטות בי מתחלפות בתפקידיהן כל העת. מאמץ האגרופ סיפר לי על קרב-צל מופלא איןסופי שבו גופך נאבק בגוף יריבה דמיונית, את חוזה התנהלות הגוף שלה ומגיבה לפעולות הדמיוניות שלה, אני חשבת אולי זה מה שהיה ביני ובינה אותה העת, אולי מפאת שתינו נגועות יצרנו זו את זו ודמיינו התנהלויות הגוף שלנו והגבנו רק לאותו דמיון, לא לדבר האמיתי.

אני חושבת את כל זה ומולי באוטובוס יושבות שתי נשים רוסיות, גיל שישים. אחת במשקפי ראייה כהים, ז'קט גברי משובץ, כובע משונה, מוציאה מעטפה מלאה תמונות ספיה ושחור לבן ומראה למי שהיא יושבת איתה, בלונדינית מבוגרת עם שיער אסוף.

מבעד לחלון, שני ילדים יושבים על עץ סנדוויץ' מצופה פורמייקה לבנה על קצה ערימת אספלט ביפו ד'. לבושים במעילים ומחליקים כמו במזחלת שלג. אמא שלהם במרחק מסוים, בחליפת טרנינג, מעשנת סיגריה ומסתכלת בהם. אחד בלונדיני, לשני שיער חום.

בבית, אמי שלי מספרת על המעברה שגרה בה מגיל שלוש ועד כיתה ה'. היא מספרת היתה טריטוריה סגורה את מבינה ומסביב עשו

תעלה, עשו לנו שוחה שלא נברח, אני זוכרת כשהיה גשם הכול היה
מוצף, והצריפים שהיו אז קרובים לוואדי נהרסו. וזה מזכיר לי איך היא
אמרה לי פעם מתוך שינה וכתבתי על פתק -

אמי סיפרה לי בשנתה כי

כשתגמור את השירות הצבאי

הוואדי עוד יעמוד בתוך הנחלים

ויהיו מלא נחלים

בבית העלמין היהודי בדאראלבידא השביע אביה של אמי את מי
שהיתה אז תמו בת העשרים שאהבתו אליה אינה שחור, שלא עשתה
דבר שבכוחה כדי שידבק בה כפי שדבק, כדי שלא יוכל להינתק
ממנה למרות תביעותיה של אמו הלבקנית וקשת הלב. היא הכחישה,
בצדק, וכך בבית העלמין בין המוות למוות נשתלו שתילי העולמים
שלהם והחלה עבודת האהבה שלהם אשר באופנים שטרם התחוורו
לי לחלוטין היתה גם, בהכרח, בשל בית העלמין, בשל העקירה, בשל
הגעגוע, עבודת אבל מתמדת. אינני יודעת אם על חומתו החיצונית
של בית העלמין ההוא נכתב, כמו על חומת בית העלמין בירושלים
שעל פניו חלפתי, כי לכוהנים אסור לעבור מתחת לענפים הסוככים על
החומה מחשש טומאת אוהל, וגם ככה כל אות וכל סימן שנכתבו בארץ
ההיא הם כציור נעלם עבורי, הדברים זולגים מבין אצבעותיי ודוהים
אל מעמקי העולם האחר שממנו באו. וכשאני אומרת את העלמין
הזה רק משתכפלים החוצה מתוך פי העלמין - העולמות שהם לא
לי. ובבית העולמות ההוא נולדתי במידה רבה אני, ובבית העולמות
הנוכחי שלהם בלוד ארצה להיטמן, בבוא העת, מנוחה נכונה.

טלפונים צלצלו בכקרים המוקדמים, אצבעות הוחלקו על גבי
מסכים וענית, מן העבר השני מדברים אליי, רק אליי, קברי קדושים
וצדיקים, באמת כל מי שהכרתי ומת היה קדוש וצדיק, מספיק פעמים
שמעתי את האל מלא רחמים מפיות שלא הכרתי, במעלות קדושים

וטהורים כזהר הרקיע וכן הלאה, והרקיע הזה כבר ישב דיו על השם שלי ועליי. את הטלפונים המבהילים ניתקתי, ובצחצוחים של אותם בקרים הגיעו זרמי חשמל אל אחורי השיניים, לא הבנתי דבר והכול נראה כמו מצטבר לכדי בשורה רעה.

מרום עבודה קשה של הלב והבשר ביקשתי את המדע הקר: לקחתי את עצמי לאולטרסאונד רקמות רכות, נחושה להביא עמי את רקמותי הרכות, עד שראיתי אותן, גלים גלים כחולים־כהים על המסך השחור, רקמותי הרכות, כמו המדוזות הזוהרות בחושך באקווריום בכרתיים, חומקות מן המצלמה שלי. אותו הזמן כבר ידעתי כי הכאב המייסר הזה אינו רק תופעת לוואי של מאובני עברי, אינו רק זכרון בתי העלמין הלכוד בענבר זעיר. כבר נתגלעו הכאבים העצומים של הגוף, כבר נקרעו הרצועות ונשחקו סחוסי הברך, והתכנים הפנימיים – זכרונות, מאווים, מחשבות על העבר, תמונותיה של תמו שסרקתי באדיקות (גיבלי תסוויר דיל מאמא אי באבא, אמא שלי אמרה לאחותה מאנגליה) – כמו לא היו. נותרה המעטפת השרירית־שלדית, וגם היא דואבת, חורקת. מתוך הפיגור בפעולתה של המכונה הזאת נדרש דבר אחר.

עוד פועם לכי ובו פועם לכה של רחל, לב מלא חרטה ואיננו מוצאות זו בזו המנוחה הנכונה. תהודה של לבבות, למדתי מאהבתי את הזמן בדקדוק הספרדי שבו ניתן לספר על משהו שלא חווית בעצמך, לספר סיפור משומש. לאמץ את הפה, לאלפו להשתמש בשרירים אחרים, ששאלים מאחרים, שרירים שמוטבעים כבר, מוחתמים בזכר של אחר, כבר נרתמו אליו פעם, כעת אליי. אני נזכרת בזמן הזה ואומרת, אין זמן כזה, הוא אומר לי, בראתי זמן, כך נדמה, מן הצורך.

מה כל המשחק הזה שאני משחקת אם לא תרגיל דקדוקי בלספר אותך אמא, ואני מזהירה את נשמתך בשם שקראת אותי זהר, קורסת בלילה משיחת הטלפון איתך אמא שלי, אל תוך כיסא, אל תוך מילה,

אל גופי הצעיר. איך להסביר לך שקו הטלפון הזה בינינו נחרת בעורי
קמטט, כצלקת. בת שלוש וחצי ומנערת את ידיך, עד שנשפך על
ידיי שלי תה רותח. הכול נרקם לכדי צלקת. אבי, לאורך השנים,
הציע ניתוחים מתקנים. לא רציני להכניע את הבשר יותר ממה שכבר
נכנע. בגיל ההתבגרות פגשתי נערה ולה צלקת דומה, באותו המקום.
לא נהיינו חברות, היתה רק אמפתיה שתוקה. הצלקת נחתמה בעורי
כתבוסה, הגוף אינו כול-יכול, הכול מנוצח ומונצח, אני שבירית,
שבירה. עם הזמן גדלו העצמות, העור נמתח עליהן, היקף הצלקת קטן,
עורי התבהר, נדמה לי, והיא נטמעה בו. בראשי הייתי ילדה שחורה
ממש, שיער שחור, עיניים שחורות, ידיים שחורות. אחר כך הבטתי
בתמונות ילדות, אותה צהבהבות של העור הנוכחי, הירכיים על סף
שקיפות, הזמן נוטע שקרים בזיכרון.

אמי מתקשרת לספר לי על הצלקות של הזמן שעבר עליה מבלי
שתהפוך להיות הדבר שנועדה להיות, האי-לימודים, ההתרחקות מן
הרוח אל נבכי נשמתו החסרה של האופן-ספייס, מענה טלפוני, שיווק
ומכירה, חידוש מנוי, קשרי לקוחות. אמא שלי בוכה אל תוך הטלפון
שלי. אני חושבת שמא אמא שלי בוכה שכל שנעשתה זה אמא שלי
ולא אישה אחרת, הרחל האחרת שאולי נשארה במרוקו, היא כמעט
מתחרטת שסבא שלי לא החליף אותן אז, שהרתה ונולדתי: צלקת
ראשונה-באמת. זה הפירוש שלי לדבר, ואני בראשי כבר מחשבת
לאחור את אפשרות אי-היותי, מה היה אם לא הייתי, כל מה שהיה
יכול להיות אם לא הייתי מתעקשת להיות. מהי התהודה האפשרית
של - בעברית הצורה הזאת איננה והיא חסרה כל כך, צורה שעצם
היותה הוא חוסר, ההתכוונות העמוקה לתוך חוסר שאין בו החותם של
שהיה קודם - אי-היעשותי בדיעבד, ביטול היעשותי. אן-מייקינג שלי,
אן-ביקאמינג שלי לכדי אדם, המילים האנגליות נראות רע בעברית,
נראות כמו משהו אחר, הסיומת שלהן חוטם מעוקל ואכזר.
אחר כך דיברתי על זה עם יונתן בשעה שנפלה בין אחת בלילה

לאחת בלילה, מחזירים את השעון לאחור, בוראים חורף. שוחחנו שעה. נסתיימה השעה. חזרה השעה לאחור ונעשתה אותה שעה. המסכים ביפו ובבולטימור נפתחו, כמו חור בזמן, כמו חלון של אפשרויות עתידיות, נפתחו, אחרי שעה נסגרו. בעצם לא התקיימה השיחה הזאת, היא קרתה בזמן שאין בו זמן, הזמן נשאר אותו הדבר (כמה השעה, אומרים בערבית, ולנו הכמות לא השתנתה - דבר לא נוסף, דבר לא נגרע, על המשקל זה אותו הדבר. לאחותי לא שילמו על השעה הנוספת שעשתה במשמרת העבודה שלה בקבלת בית המלון בלילה שבין שעון קיץ לשעון חורף. בממד אחד נוסף זמן, בממד שניתן למדוד הוא נותר זהה). כמו הלידה המבוטלת שלי היתה השיחה הזאת, נפלנו שנינו מעבר לזמן.

בין כה וכה אהבה היא לא זמן, היא מקום. מחברה למדתי על הספרויות היהודיות שבהן המילה בית משמעותה אישה, כשאומרים הבית שלו מתכוונים האישה שלו. אהבה היא מקום, כל יום אני עומדת דקה דומיה במטבח לכבוד בישוליך האבודים לי. היא מקום, ואנחנו מתפצלים לאורכו של טווח הרסיסים שנפרש בין המקומות שאנחנו נמצאים בהם בנפרד. עזרים מלאכותיים נבנים, קפיצים ותותבים, מנגנוני מנע ותיקון, הימתחויות והחזקות. אנו מתקינים התקני־שבול, עזרי־שמיעה בדמות מסכים מרוחקים על הלכבות החירשים האלה שלנו, שנרעשו מהדף היותנו במציאות, כדי שישמעו את תהודת העולם, ומסירים לפרקים, פחד אלוהים לשמוע אחרי חירשות. אל תוך הלילה הבטתי במסך בילדים דמומים שנפקחות עיניהם בפליאה אל החוש הזה, מה זה כשחוש נפער פתאום, אני ממתינה בדממה לחושיי האפשריים הנוספים, שייצרו הסתעפויות נוספות של התקיימות, כמו סוגריים (ריבוי השיחות האפשריות בחליפת המכתבים שלנו עולה בטור אקספוננציאלי, כתבת לי בשניים בספטמבר אלפיים ושלוש־עשרה, בינתיים התעקלו בינינו עוד ועוד סוגריים, אחרים נאטמו ממש). באחד הימים האחרונים של טרום החורף נמצא עליי עכביש

טווה קוריו, אני הופכת להיות קיר, רהיט, בבית הזה. אהבה היא מקום, היא המרצפת שאני עומדת עליה, בספרדית אומרים אֵלִיקָטָדוּ – בדקתי – עכביש מטפס עליי, אני חסרת רחמים, בספרדית אומרים דֶסְפִיאָדוּ. עוד לשון שאינה שלי, אני לומדת את שריריה, בסוף אדע לדבר.

ראשי דגים וגוויות ציפורים ריצפו את הרחובות המוליכים אל דרום העיר, על יהודה הימית הנפרשת לפניי, פעם ימית כעת סלולה, אל הנמל המרוקן כבר מדגים, אל הים. הציפורים היו סגורות, מכונסות. בילדותי אבי נשא אותי על הידיים ארבע קומות מעלה, פִּיטָה על הבטון, נאלמתי ממראה של ציפור חומה גדולה, פרושה מתה בדשא של החצר המשותפת, לא אכלתי ולא שתיתי שלושה ימים, ניסיתי להתרוקן מזכר גופה הרסוק. לא צלח.

בכל אופן, בסתיו הזה, ראשי דגים, והזמן והאוויר המותירים תוחם־שפתיים דק ולבן, ומייבשים את המקום שבו הציפורניים המכורסמות ננעצות נואשות בבשר האצבעות, ואת קצותיהם של פתחי האף, כל מה שחשוף מתייבש, אך זיעה עוד נכתמת מן השערות אל קפלי החולצה, במפגש עם השרוול. בבית הגוף שלי כמו צלם קדוש, אני מלבישה אותו, דבר אינו נוגע, עוד לא נוגע בעור אחר, לא של עצמי, אפילו. הבשר נשמר שלם. הפנים, עץ אטום. במגע עם הרחוב הדברים נעשים שונים: שלולית נקווית במגרש החניה, אני כורעת להקיא מעל מדרכה, גוף שטוי, מעוקם, משתקפות בעניין הזה בושות אחרות, קדומות, ירכיים ועצמות בריח שנמתח עליהן בד להסתיר, בקרים שלא זיהיתי הגוף של עצמי, החבול. ליל אתמול הירח היה מעורפל ורחוק, עכשיו גדול, קרוב וחד. דברים אחרים מתקהים, אישה צועקת ממכוננית חולפת, גבר עם סיגריה בפה יורק מילים לעברי, מה עניינים. באוטובוס קו שמונה־עשרה שוק הכרמל גבר צועק־שר לכה דודי, לך שבת. היום אינו שבת, ואנחנו נבוכים.

במקום אחר בעולם פינגווינים מתאהבים ברובוט בדמותם, גם

אני נופלת שדודה לרגלי גופי מתכת חלולים שמעמידים כסות של אנושיות, מטוסים, בני אדם אחרים. אני חושבת שאני מוכנה להתמסר, באופן מסוים, שקול, כמו חומרי העוגה, כמו במתכון, כמו במדע. אני מוכנה להתמסר באופן שבו ידוע מראש כי מולקולה מגיבה כך, ברגע הזה, כי היא תתפרק. להתפרק ברגע הצפוי. הרי - כך מתחוויר מדברי חבר - התמסרות סופנית באמת, כפי שידעתי פעם, היא לא מסוכנת. לא לדעת את הגבול, אין בכך סכנה באמת. כשאני יודעת את עצמי, את גבולות הגוף, אני יכולה להיכנע בשקט, בסופו של יום להחליף בגדים לאלו הידועים מראש, בגדי שינה, ולהחליק לתוך מיטה, החלקת הזוגיות במסילה ידועה מראש, מתירה לי ארבע או חמש מחשבות, כניעה.

כשם שגופי נכנע לזרועות אבי המרימות אותי הקרוסה מקומה אפס לקומה ארבע. אני רוצה לתרגם את הרגש הזה לכל השפות, אוספת באצבעות דלות, לא מוכשרות. באיטלקית פֵיִיטָה, היה לו עליי רחמים, והנוצרים צדקו פעם אחת לפחות - הכול נלכד בתנועות הידיים של האם המחזיקה את בנה, קדוש מה קדוש, מת, בכפיפה מטה מן המרפקים של האמות, ואז מטה מן המפרקים אל הכפות, ואז עיקול קטן, נואש, ממפרקי האצבעות אל קצותיהן, הציפורניים. אני שואלת. עונים לי, בערבית רַחֵמָה. בספרדית יונתן מעניק ארבע מילים מן המרחק: פֵיִיִדָד, מְרִסֵד, מִסְרִיקוֹרְדִיה, קוֹמְפֵאֶסִיוֹן. באוטובוס ארבע בנות בנות דמותי קוראות מסידור כוונת הלב. אצלי הכול סדור עכשיו, שכחתי שבגוף שלי יש מין, אינני מזהה כהלכה תשוקות וטועה בפירוש הסימנים, בעיבוד המידע העצבי. העור אינו יודע עוד כוונותיו האמיתיות, סלחי לי - לא ידעתי מה אני עושה.

אמא שולחת לי בכתב, מרוקאית: מְחִינָה. יש לה מחינה עליו, כלומר, היא מרחמת עליו. אבל תמיד אומרים רחמנות, בעברית. העברית מרושעת, אין עצמאות ממנה, היא מסרקת את עצמה אל צמות הערבית, לכי תפרידי שערה לבנה אחת מהערמה, מסובך

משנדמה, מושרש, למדתי בחד מול מראות בוקר אחר בוקר, גיל העשרים לא מתבייש, תלאותיו מותירות סימנים, אני נחרדת ונפעמת מההשתנות הצפויה לו, שערה הקצוץ של אמי הלבין במהרה, מי אהיה אם לא יהיה השחור הזה, של עכשיו.

ובשמיים, השחור נכנע לאפור. איך נראה אוכך בלילה? השמיים משתכפלים שכבות-שכבות אל הרחוב, בינך ובינם עוד ממך, עוד מהם. בבוקר הדקלים מעל בלומפילד פועמים מבעד לערפל, עמודי התאורה הגבוהים מהם נעלמו באבק-אוויר הזה, ציוו להם בכורה. ברחוב התקומה עצים ירוקים צימחו קוצים קשים, ברחוב הר ציון לעצים היו עיניים. נסעתי לירושלים, האוטובוס בא אל גבעת המבותר, בחורי ישיבה ספרדים נאספו במדרגות הבית ליד מסילת הרכבת הקלה, התחנה עמדה שוממת, המקום לא מצליח להדהד כהלכה את האלימות שלו, הכול מופנם. רק קוביות בטון עומדות, אוטמות לוועיה הפעורים של המדרכה, שולחות טבעות מתכת מעלה, כמו מתעמלת צייתנית. אחר כך דרך המבותר, אל תוך ההר, העיר שוספה ובותרה, את נוסעת על קווי מתאר של צלקות ניתוח, תפירה והדבקה, הברכיים נדפקות אל פלסטיק המושב, כאילו רוסקו ונאספו שבריהן מחדש אל שקית דקה והונחו, רעועות, בחללים שבין השוק לירך; בבוקר הירך שלי נאספת בשתי רצועות דבק ארוכות, חומות, לְגַדֵם השרירים מתנועה, העור תחתן מתוח, בוער. כשייתלשו ימצאו פסי דבק דקים, שחורים.

שדה התעופה היה בעיני רוחי הילדית הצטלבות מושלמת בין חיים ומוות. באותו מקום – שלאחר מכן למדתי כי קוראים אותו הטרמינל – נראה כי הנפש מתגלגלת גלגול נוסף, משילה מעליה נעליים וחגורה וזיקט לטובת כרטיס מעבר לעולם אחר הבא עליה. ואז המעבר הזה, בין העננים, שהוא מעל המקום ומעל הזמן. וכשגיליתי שהם כולם אחד – שדה תעופה, בית נתיבות, טרמינל

- הסתדר לי הדבר כמעשה פלאים. שהרי הנפש מתעופפת, בנתיבות שהוגדרו לה מן השדה הפתוח, ועוברת איזה סוף, עוד סוף, לקראת השלב הבא, לעבר הלידה המחודשת. איזה מקום זה.

אוגוסט ישב עלִי כבד, בזיעות קטנות, בתשוקות קטנות. הרגשות נפרשו כמו רשת עצבים על כל הגוף, אך קצותיהם גדומים וכל הזמן כמעט הרגשתי, כמעט הרגשתי, לא בדיוק. איברים שלמים בגוף התקפלו לאיזה חור שחור שלא הכרתי, במקומם התפתחו שכבות של פילטרים שדרכם יכולתי לראות - בצורה מוזרה, בצלילות - את כל מה שהיה עד עתה.

באותו אוגוסט הכרתי את יונתן.

אחר זה הגיע המרחב האווירי בין לוד לבולטימור שבו היה יונתן יומיים אחרי שהכרתי אותו. ידעתי מתי יהיה בשדה התעופה, בבית הנתיבות, במטוס. ידעתי וכמו דקה דומיה קראתי ברגע הנכון את המילים ששלח לי איזה יום קודם ונזכרתי בנוכחותנו המיוזעת על הסדינים האפורים שלי ובקשרים שנקשרו בשיער שלי ובהליכה הארוכה והשורפת שלנו בשמש של הבוקר למחרת, עד שישבנו קצת במיזוג ידינו רוצות לגעת ואז נפרדנו באלנבי.

ימים עוד זכרתי זיכרון חי מאוד מאוד, כמו כווייה חדשה, את הפתח שהוא פתח בלבי עם הנוכחות הנעימה, הקלה הזאת. איך הזכיר לי את המעברים הדו־צדדיים שיכולים להיפער בקרום הלב, את המטענים שיכולים להינשא פנימה והחוצה, פנימה והחוצה.

ידיים הושטו אל תוך החורים השחורים והתנגשו באיברים שהתחבאו שם. ככה נתנו להם מקום, והרגשתי שוב שהם קיימים מאחר שננגעו.

דיברנו על ערים עם היסטוריה ובלי. על העיר שהלכנו בה שהיא כולה טלאים ואין בה דבר, ואתה בה־בעת מטרה קלה לאנשיה, אך גם לכך פתוח. הם יכולים לצעוק עליך, ותוכל לצעוק עליהם, זו מעין

קרבה. במקומות אחרים לא תמצא את הקרבה הזאת, ואתה סיפרת על בדידותך בעיר שאתה חי בה, ועל הגעגועים. רציני שתכתוב לי. לא. רציני להישאר איתך במיטה עד שהשמש המכה דרך חלון הממ"ד תהרוג אותנו כמו נמלים דרך זכוכית מגדלת, עד שנכלה שכבות של עור מזיעים. רציני להחביא את המשקפיים שלך ולשים בצד את החרדות שלי, ושנוכל להיחבט זה בזה כמו עיוורים, כמו נערים מחוסרי הכרה. רק להרגיש.

אני עוצמת את העיניים במורד דרך יפו מול השמש, וקמה לידך במדריד. השנה היא אלפיים וחמש־עשרה, חציני את הים התיכון שהרומאים היו קוראים לו הים הפנימי בתוך גוף מתכת מכופפת, הגעתי אליך אל השלג, ואתה אוהבני. אני עוצמת את העיניים בספסל האחורי של אוטובוס אגד קו ארבע־אפס־חמש מתל אביב לירושלים, מתחת רגליי רועדת הרצפה בכוח מנועים מתחממים, וקמה לידך בבולטימור. השנה היא אלפיים ושתיים־עשרה, לפני שנולדנו, ואני מסתכלת בגופך הנם ויודעת שאוהב אותך. גם אם הייתי פוגשת אותו בת שבע הייתי אוהבת אותו, אמרתי, גם אם בת חמישים. אני עוצמת את העיניים במרחב מוגן מבטון מזוין שהוא החדר שלי ברחוב שבטי ישראל, וקמה לידך. השנה היא אלפיים וארבע־עשרה, היא נולדה עכשיו עכשיו עודה מבקעת עפעפיים להביט בנו. אתה חולה ונושם בכבודות. אני מתחילה להתגעגע אליך עוד בטרם נסעת וחלל קעור כבר מתחיל להיחסר מלבי, כמו בכף גלידה, אני רוצה להכניס שתי אצבעות שלך לתוך המקום הזה אצלי בלב, אבל מתביישת.

אני ממדרת בבכי בלי קול במעלה המדרגות הנעות מאולם מקבלי הפנים אל הטיסות היוצאות, בואכה אמצע ינואר, אתה מהדק את האחיזה בכף ידי ואני מתעשתת. בדרך הביתה אני חושבת, בכל רחוב בעיר קרה לי דבר רע דבר טוב.

* * *

לתת לאהוב מיליון שמות, למשוח אותו בכל מילה בשפה, לברוא אותו בכל מילה בשפה, לקרוא לו המקום. לשרטט בשפה את המפה הגיאולוגית שהיא לבר: אני רוצה ללמוד את הסלעים והטקסטורות, את המאובנים שניטעו במעמקי הגוף כשנולד, כשנעשה גוף-רקיע מן גוף-מים. כל הזמן בעולם (ינואר-פברואר-מרץ-אפריל, אלפיים-וארבע-אלפיים-וחמש), ההליכות הרגליות המתישות, הכוויות מן התה הרותח, האצבעות הקטנות שנחבטות בפינות, כל אלו ללמדני את מקצוע הקרטוגרפיה שאדע להתמצא במרחקים ובקרבות בינינו, שאדע לבטל את הקרבות בינינו במדע, להבדיל בין גוףמים שלי לגוףמים שלך. לקרוא לו המקום.

לחרוט על דפנותיה הפנימיות של הגולגולת, בסלעי העצם, את סיפור ההיסטוריה הזאת, אני לא בטוחה שאני מאמינה בזה, המורה שלי אמרה, אני לא יודעת אם יש לי עולם פנימי. גם אני בפנים יש לי רק את מה שלמדתי, זה הכול ספרייה, זה היכל, אין לו משל עצמו. לספר בציור מערות את שקרה במערות ההן שכרינו בסלון ובחדר השינה, את המערות שכרינו באוטובוסים ובחשכת בית הקולנוע, נפלנו לתוכן בלי דעת שאנחנו קדמונים. וכל העת הכישלון הידוע-תמיד שנופלים לזרועותיו כמו מלכודת אהובה כמו לדעת שתיבהל ובכל זאת לשחק, והוא גרמיה המביכים הטיפשיים של השפה שנחשפים אלינו חלקים וקצרים כשאנחנו מנסים לייצג את הדבר במילים.

עזוב אותך מזה. תגיד לי רק את כל האלף-בית, צליל אחרי צליל, ואז את הצלילים ההם שאנחנו לא בדיוק יודעים, את הצדי הכבדה של הערבית והדלת שנלכדת בלשון והקוף שמכאיבה בגרון, את השין של הפורטוגזית, את הסמך התקועה בין השיניים של הספרדית, תגיד לי את כל השוואים הרצופים של המרוקאית, שום מילים בעולם לא יכולות לעשות בלב מה שעושים השוואים הרצופים של המרוקאית.

כאילו אין תנועה בעולם, שווא אחרי שווא. הכול במקום. בחברון ירדתי מהאוטובוס ברחוב השוהדא לא היה כלום רק

שלושה או חמישה כלבים לבנים גדולים ועל הקיר כתוב שיקגו. ופעם רורר הלך ברחוב ונפל ברבור מהשמיים על הכביש והוא שכב והסתכל לו בעיניים עד שמת. הכול במקום, הוא אפילו לא היה עצוב אחר כך, או היה עצוב נורא, הכול במקום.

כל השבוע הלכתי עם גופו.

כל

השבוע

הלכתי

עם גופו.

כל השבוע הלכתי עם גופו, ובכל מקום ומעשה ומילה היה גופו, בין הצלילים של הדברים היה גופו, סחבתי אותו במעלה כל הר ובמורד המדרגות, לקחתי את כל המשקל הזה איתי ונשאתי אותו אל המיטה (נעשו חללים חדשים, נפערו, שיתאימו לו בדיוק, מלאי ציפיה, צמאים), ואל הברכיים המתקפלות במקלחת, רבץ מעל כתפיי בפיזיותרפיה השבועית, דבר קרס אחרי דבר. כל הפרחים שהבאתי לחלון מתו.

דימיתי אותו עולה מן הים, כמו לווייתן, נורא-הוד. בסוכת עורו עוד אשב בשנה הבאה.

בתחנת האוטובוס בירושלים אמרתי שוב ושוב לחסיד מבוגר בשחורים שביקש לדעת מתי יגיע האוטובוס, רבע ל, רבע ל (המילים נשמעו לי מפי כמו יידיש). הנהג של המכונה הירוקה שהגיעה אלינו, ברבע ל, אספה אותנו כמו ילדים, חזר וצעק על נהג אחר, מרוחק, נגע צרעת זה, נגע צרעת. כל דבר צריך היה לומר פעמיים בימים האלה של החום. כשנשבר, בעיבורו של הלילה, הייתי מתעוררת בשיניים נוקשות זו אל זו, על העורף זיעה קרה (כל השבוע הלכתי עם גופו).

גשושית, חללית קטנה, כל-כולה טביעת אצבעו של אדם אך ללא נוכחות ממשית, כמו רוח רפאים נשכחת המזיזה את חפצי הבית

בהיעדרנו, נשלחה אל כוכב שביט ונעלמה מעין מפאת חושכי החלל. חודשים ארוכים אחר כך חזרה לשרר אותותיה לארמה הזאת, לזמן הזה. תהיתי עד מתי ננסה להשתלט על הדברים, והרי הדברים גדולים מאיתנו ולא ניתן לדעת את קצותיו של עולם זה, בקושי אני מצליחה לדעת את גבולותיו של הלב מעבר לו, כמו מרצפה שנקטעת באבחה, נשפכים מטה אל חשכה ועוד חשכה. לנסות להשתלט על הדברים משמעו, לי, אוסף השתדלויות עקרות, כשלונן טופח על פניי, ובכל זאת כמו לא למדתי דבר על הברש נשלחים שוב תאי העור קדימה, בניסיון לחיות בעולם: שוב ושוב לנסות ללמוד דבר דווקא מן הספרים, מן המילה הכתובה, אף שזו כשלה פעמים אין ספור; שוב ושוב לנסוע באותו המסלול, מאותה נקודה לאותה נקודה אחרת, על תפרי הכבישים של יפו, במחשבה שבאחת מאותן הנסיעות יקרה לי דבר־מה; שוב ושוב למסור את נפש־גופי בידיו של אהוב (בִּטְחָה מוחלטת, הוכחה לטיפשות הלב הלא־לומד).

עד בוא האהוב נותרה שבת אחת, בה כלו השמיים, הלבנים מפאת החום.

בצהריה ביקרנו את סבתי אדל – אם אבי, הפעם – על ספו של העשור העשירי לחייה, והיא ישבה על הספה בכוחות מעטים שנאספו בידיים נחושות, בירכיים מנותחות, וחיבקה אותי חזק עם כל הגוף כמו שלא קרה אולי אף פעם קודם לכן, וכששאלתי מה שלומה הביטה בי בעיניים לחות ואמרה (בלי להסביר דבר, עם להסביר הכול), ככה כתוב לי, מה אני יעשה. וביקשה לראות תמונותיו של אהובי על צג הסולרי, ודחקה בנו עוד ועוד לאכול פירות, וכשהדליקה את מכשיר השמיעה שלה השמיע קולות ציפורים רמים.

הבית שחיה בו כבר שופץ לעילא ולעילא, שוב ושוב, מן הבלטות המוכתמות נעשה שיש זר, מבריק, התרוקנו המדפים שעליהם תמונות ילדותנו וצומצמו לכדי כמה, ספורות, על קיר חדרה הקטן, התריסים הוחלפו בזכוכיות גדולות וכשנכנסה רוח העיפה על שתינו וילון לבן

עצום וסבתי צחקה, כמו ילדה בלב־לבו של ענן. אבי הסביר לשניים מאחיו על חורפ־לילות ארוכים בנקודות הצפוניות של הכדור, על אנשים שמאבדים את נפשם בחושך הזה, על ערכם הקלורי של כלבי ים ועל תהום עמוקה שירד אליה פעם ליד כפר צ'רקסי בגליל, וחל בתוכה, בין קירותיה הצפופים והרטובים, שעה וחצי אל תוך לוע האדמה, בלי שום מאור. אחר כך אמא באה ודיברה עם חמותה מרוקאית.

חשבתי על סבתא תמו שנפרדה מן החיים באבחה אחת חדה ושקטה, בחיך (סיפר אבי, שהביט בה המתה). ואילו סבתי זו נותרת כבר זמן מה בדמדומי היום, עודנה מתנסה עם החיים באיברים השונים, מתירה לעולם להותיר בה מכאובים ושברים, סימני נתיחה, היכבלויות והיפרעויות.

במוצאה של אותה השבת ראיתי את אמי, צילה נפל קדימה בחושך והסתיר את מה שמעבר – מסדרון הבית, צומת אבודה, ללא מוצא – כמו שהסתיר לי את השמש גוף האיש שהוא על הר מדרון יפו (כמו עשה ליקוי חמה בידיו הטובות, ואני נעשה אצלי ליקוי חמה במרכזם של כל הדברים), היה קרוב כל כך וחסם את האור, מבעד לו רק קרניים קלושות של מה שלפנים היה אור גדול, מלא אהבה.

אחר כך כבר ניסתי לתת לתשוקות בית בצורת המילים הללו ומילים אחרות לצדן, ניסתי כמו נישאתי, פישקתי באצבעותיי באמצען של המילים ושליתי מהן תנועות, החלפתי אותן בתנועות אחרות. חיריק הופך צירה, ואז היד שלי אצבעותיה מתעקלות לוויס־וויס על העור שמעל הלב שלך.

אז ניסתי בחילוהים שניסתי למסגר את התשוקות ולא לפן שניתן יהיה לתת להן שם, טעה ושיקר מי שאמר שהמילים מגיעות לפני התשוקה, קודם העור בוער אחר כך הלשון, קודם עצם הכסל הולכת לשם אחר כך הפה אומר קח אותי לשם אני באה לשמה אני באה הבית. נדמה לי שהסכנה האמיתית היא להתהלך בעולם עם הגוף כשהגוף

נושא בתוכו נפש והיא בתורה מקופלים בה מטוסי נייר ספינות נייר גלי נייר חשוכים, חשוכים באמת ברצונם שהכול נהיה בו, כמו מפוח של אקורדיון מברזל, מפוח מכאני, לא גמיש אבל נע וכשנע חורק כמו להסגיר בדיוק את מידת האופל, כמו שמסגירות חריקות מיטה, כמו אנחנו בחדר נעורין, חרך של אור-ערב בדלת ההזזה, בפה שלי יש יד ועוד יד יש על הקיר המחוספס אתה אומר אני חושב על זה כל הזמן, נשימה, כל הזמן. אני אומרת אני קצת שלך.

אבל זה הפוך.

השקר המוחלט הגדול הוא כי הנפש מסוכנת רבת-רברים אפלה. הגוף אפל כל כך הרי ואיזה דבר נועז זה להתהלך איתו ברחוב כל העור מקופל החוצה (החוץ אינו מוגן, זו טעות) והתשוקות תשוקות גלויות וחשוכות מן השמש שהן נשרפות בה כל יום ונולדות ברחוב הצורב ובחדר המואר בשעות הבוקר של אוגוסט ובהישמע מילה זו או אחרת למשל הדרך שבה אתה אומר את המילה פורטוגזית. והנפש היא פשוטה, היא לא נעה למשמע מילים, רק הגוף, רק הגוף.

וכל ערב הגוף הזה נדם וסבבוהו כלבים. כלב אחד על שם הרסן ששמתי בפי אי-אז והוא כולו הדברים שלא סיפרתי אפילו לעצמי אבל הייתי מוציאה בשלמותם מן הפה אל הכיסים. כלב אחד על שם כל האבות שלא ידעתי שהיו לי וכל האמהות שלא ידעתי שנשאו אותי ואין מהם לא אות ולא סימן ולא תמונה, לא טביעת אצבע כימית ולא תיארוך פחמן-14 ולא עבודת שורשים ולא אילן יוחסין ולא מפת החומר הגנטי והם לא בספרי ההיסטוריה ולא בארכיב והם לא מלאך ולא שרף והם ידעו את התורה. כלב אחד על שם הכתיבה שהיא כמו צל מפחיד באמת שאסור לגלות אותו לאף אחת ולשום דבר, כלומר על שם הרווחים שבין המילים, כלומר על שם מספר התווים, כלומר על שם האותות שהצלחתי לתת בדף. כלב אחד על שם האותות שהדף נתן בי, הצלקות שהמילים עושות בעור ובעולם, הברכיים שחתכות מן הכריעה והתנאים שהמטאפורה מתירה למפרקים ומותרה במ, הם

לומדים אותם ואחר כך לא שוכחים, כך המילה מחזירה לבשר מנה אחת אפיים.

והמורה אמרה תסגרו את השכמות איפה שהיו לכם כנפיים אם היו לכם כנפיים ואני חשבתי אני על המקום הזה סגרתי מן זמאן, סגרתי ותרתי, בשני סיבובים מהירים ויתרתי על הכנפיים. סיבוב ראשון חלמתי על יונים ומן האימה קמתי לקרצף את הידיים שלי בסבון עד שהעור כאב.

סיבוב שני אני בעיצומו. הזמאן זולג אל תוך חרכי הזמן הזה ממש. בכל נסיעת אוטובוס בכל מחשבה טרנסאטלנטית בכל מפתח שנכנס לכל מנעול מוכר ומעבר לו אין דבר, רק אני בעברה השני של הדלת הזו, בכל זה יש פחות ופחות כנפיים.

בגוף מתכת, על סף ברצלונה, טרום נחיתה, דקירות במצח, משתקות את עצבי העיניים, צד שמאל מעט למעלה. נעשיתי האדם הזה. זה עניין של לחצים, אני חושבת, תכתבי כשתגיעי לשם, זה הכול עניין של לחצים. אני לא רוצה למות בניכר, אני ימות ולא ימות בניכר, מספיק היה לי זר העולם הזה.

לנשוף, לנשום, אגודל נלחץ בכריתו אל מקום הדקירה, אני נלחצת אל כרית המושב שלי, לרדת שכבות, לטייל קל, הכול זה לחצים, על ספה של האטמוספירה הגוף מגלה שהוא חומר, נכנע לפיסיקה. המדע מנצח, על אף השקרים, אם מחככים בלון מספיק זמן ידבק בו סוכר, לימדה אותי רחל, מאה ואחד ניסויים מדעיים לילדים. אולי פנים עורקיה של אמי בלון, דבק במ סוכר, במרוקו היו אומרים לְמֵתוֹק במקום סוכר, מספר לי הספר, שלא יבינו, סוכר מילה בינלאומית, השפה במגע עם העולם מגלה שהיא חומר.

בשרה התעופה, טרום המראה, מכונות שואבות את האוויר מבגדים שנדחסים למזוודות, עוטפות אותם פלסטיק, מעלימות את החלקיקים הנעמסים בין הברדים, מוצק רך הופך מוצק קשה, שלא יתקמטו. מה

עושה את הקמטים זה האוויר, בד נוגע באוויר ומתקמט, כמו זקנה, עור נוגע באוויר ומתקמט. הזמן ההכרחי בעולם מותיר חותם בגוף, על סף הפגישה איתך הגוף מגלה שהוא חומר.

בערב יום הכיפורים במדריד עשינו את חשבון נפשנו, ספרתי נקודות של כאבים, למדנו גבול היכולת, אולי נפתחו שערי השמיים רק מעל הארץ המקוללת שלנו, הבית הראשון שלנו, ומעל החדר הזה, קִאִיָּה דֶּה אִמְבַּחְדוֹרְס ארבעים ושש קומה שש דירה סי, דבר אינו פתוח, הכול תפור בפנינו, העולם שלך אתה אומר, ככל שהוא נפתח הוא נסגר, אני מדמינת ככל שנפערים נתיבי האוויר נסגרים נתיבי האדמה ונתיבי הים, משניתן לראותו ממעל הכדור הופך מפה בספר, המרחק ניתן לאומדן באצבעות אמנם, אך הן שקרניות, מתפשקות מעל הדף, אחר כך מעליי, אחר כך גוף מעליי, כל אלו להשלותנו באשר לגודלו של העולם.

במוצאי, במטרו השלישי לשדה התעופה המדרידאיני, הדרך חזרה לארץ שאני עוד בה, אתה לא, אוהד כדורגל בדרך למשחק מדבר אליי בספרדית ומסמן לי לחייך. חייכי, פעמיים. אני לא מבינה, הוא אומר הומבֶּרָה, אני לא מבינה, הכריזה מכריזה אִירוֹפּוֹרטוֹ טרמינל נומרוֹ אוֹנוֹ, נומרוֹ דוֹס, נומרוֹ טָרְס, במדרגות הנעות בכיתי בלי שליטה, בשקט, המדרידאינים דוממים אבל אמפתים, הרי רק קודם שכבנו במיטה, מבעד לחלון ראינו את הקיר החיצוני של הבניין, מנגנון המעלית החיצוני חשוף עליו, משקולת כחולה־כבדה, אתה אומר, עדיף לא להסתכל. זה שעולה וזה שיורד וזה שהכול תלוי בו.

טקסים: אני מסירה אחת־עשרה סיכות ראש ומניחה ליד המיטה לפני שנכנסת, קומה שש דירה סי - בחדר הזה שסידרת לנו, השיער מותר ואני מותרת לך, כשהם אומרים לכל אדם למי הם מתכוונים, אני לא מכירה עוד אדם. עוד נמל־אוויר, הגוף אף פעם לא מתרגל למרחק - לשהות במרחב שאינו דבר, שאין לו גבול ולא אות במפה - עם כל מרחק שגוף שלי עושה מגוף שלך הוא משיל מן עצמו (בכל מילימטר

של מרחק שנוסף יורד ממני), נעשה חסר, דבר לא נעשה בדברי, בסופו של המטוס הזה יהיה יותר מעט ממני, אני אהיה יותר מעט. יימחו שמי המרחק שנפערים כחולים בינינו, ויימחו השמות שלמדתי לתת בדברים, יימחו המילים, עזבו אותי בחיאת, להתאבל, להינבל. איך את מקלידה בערבית, שואל איש בנמל-אוויר, והמקשים באנגלית, ככה מבטל את הצלקות שכבר נצלקו בין העברית לערבית, משכל בחזרה את העיצורים איפה אני נכשלת שלושים או ארבעים פעמים ביום. הרי אני זוכרת את מיקום האותיות, עניתי, והגוף כמעט נכנע - הלשון מבקשת להסיר מעצמה רסן - כמעט אמרתי, האותות האלה כבר נחרתו בי, ואני כולי חרטה, קח אותם, שיימחו. אני לא יודעת מה לעשות איתם, ייטב עמי האלם.

* * *

הסייעת דוחסת לפי שתי לוחיות קטנות, שוליהן אמנם מעוגלים בחסד, בחמלה, מוחזקות בתפס פלסטיק צהוב ונוקשה. תסגרי. סוגרת. על הכתפיים, עצמות הברית, החזה, כלוב הצלעות, הבטן, מוטל המגן הכבד מפני הקרינה, מרתק את הידיים אל הכיסא, מכבד את הגוף אל הרצפה, כמו מגנט שפועל בה־בעת בשני מקומות, מעל הגוף, מתוך הרצפה. הכול כבד. היא יוצאת מן החדר, סוגרת הדלת, אני לסתותיי ננעלות על התפס, השוליים המעוגלים אמנם בחסד, בחמלה, חותכים בחיך חתכים. נשמע צפצוף קצר, הדלת נפתחת, התפס נשלה מהפה, הלוחיות מוחלקות החוצה מן התפס ומונחות במיכל פלסטיק גדול, ידיים מושטות אל תוך פתחי הגומי של מכל הפלסטיק, המעטה הכבד מרדים אותי, הלוחיות מוצאות מהמכל, עליהן חותם שיניי. כיצד מוחזקים הסלעים האלה, שינייים, בחומר רך כל כך, כל העת כמעט מועדים אל מעבר לצוק, כמו להזכיר בנצחי הזה את שאינו נצחי, הסלעים נשארים, כל השאר קמל וקופל אל תוך עצמו ומת,

הקשה נותר אותו הדבר, הרך מתרכך עוד אל תוך אינות. ומתי הפכו לדבר־מה שניתן לחצוב בו, לעצב אותו, לשייף אותו, להבריק אותו, להלבין אותו, לאהוב אותו, ללקק אותו, לחזק אותו, להעביר בינו חוט, תתחילי לעשות חוט אמרה השיננית, זה יעשה אצלך משהו טוב. אנחנו מביטות יחד בלוחיות הכחולות־שחורות, איים לבנים, ישרים, צפופים. סלעים.

אחר הבטתי במעלית של הספרייה למוסיקה, מנגנוניה חשופים. רצועות גומי שחורות, גלגלים כסופים, ברגים. מתקני המתכת שמחזיקים את הכבלים הדקים, עולים ויורדים, אותו מנגנון כמו חבלי הכביסה אצל תמו, הדלתות שקופות. בין קומה מינוס אחת לכף־כניסה שערה לכודה באחד הברגים שמחוץ למעלית, בין הקומות. המעלית מחליקה דחוקה על פני פסי הרכבת המאונכים, הדלתות שקופות. ביני ובין מגרש החנייה הגדול, חמש קומות מתחת לחלון שלי, הדלתות שקופות.

בלילה שחזרתי מרמלה (לא כש, רק ש, הלילה ההוא הפך להיות הלילה שבו חזרתי, זה הדבר היחיד שהוא הלילה הזה, הכש מרמז על משהו אחר, על איזה רגע, אין רגע, יש כוליות של הלילה ההוא) השמיים היו כתומים, פחד אלוהים, ברמלה ישבנו על המרפסת, דודה שלי אמרה לי תאמיני לי אם הבן שלי לא היה פה הייתי הולכת מהארץ הזאת, אם לא כל הקטע שהבן שלי קבור פה.

העצמות שלו באדמה כבר הרבה זמן, אני חושבת, אני לא יודעת מי זיהה אותו, איך נראות העצמות בזמן הזה, האם קרני רנטגן חודרות אבן שיש, האם הן יכולות מבעדו?

במוזיאון ישראל עצמות נערה קדמונית מקופלות בקבר עם עצמות כלב קדמוני. מה חושבת אישה בת גילי במינוס חמשת אלפים למניין השנים, למה אצבעותיה מוכשרות, אילו מאיבריה פועלים פעולות, בעת ששלי כבר יתנוונו, האם כמוני נפלטה אל ספו של הזמן הזה, האם כמוני עומדת במרווח הכפוי שבין הדורות, כיס אוויר של ההיסטוריה,

יתירו העצמות לעשות בן שיקוף, נגלה.

במוזיאון ישראל צילומי רנטגן של פסלי פולחן מאפריקה, מסמרים ושערות. הרנטגן חודר מבעד לאמונת הדברים, אני אמונה רק על פנים הדברים, איפה הסמפונות, על מה שמתחת, כמו מחוך מעצמות לווייתן, כמו הפנים הסתום של שיניי, כמו הנפילה ההיא על הרצפה, קודחת מחום, אובדן הכרה, ימין הפנים נחבט ברצפה. יש לך פרצוף כמו מסכה, שטוח ורחב, אמרה לי מורה בחוג לקולנוע, כמו לא הייתי זרה מספיק גם ככה. איפה השטוח והרחב שלך עכשיו, הכול פה בליטות. שוב רופא, שוב כיסא מצופה דמוי-עור, אני נצמדת אליו עם הדמוי-עור שלי, אי אפשר להיות נוכחת באמת בזמנים האלה, צריך להשאיל להשיל את הגוף, לעשות הפרדות. שוב ידיים נדחסות אל הפה שלי, אצבעות נלחצות על עצם הלחי הימנית, מפנים ומחוץ, החיך קשה, העור דק מדי, תראי יש בצקת בגלל הנפילה, זה יושב על העצב, לכן הנימול, קומפרסים חמים. אני שמעתי, תראי הכול פה מרוסק, רק מבחוץ יציב, דמוי-עור, מבעד לו הכול מרוסק, יושב על העצב.

למדתי על בוריו את שלד הלווייתן. זאת מתוך תחושה בהולה, פאניקה במורד הגוף, תקווה למקלט שאולי יתנו צלעותיו של הלווייתן הזה. למדתי את האנטומיה המתוחכמת שלו, בחיי, את חוליותיו. למדתי היכן יושב המוח. לא ידעתי היכן יושב הלב.

הלב, אותו הלב, הפועם, אותו הפועם. הרי כשהייתי ילדה במגרש המשחקים ליד הבית בשיבת ציון עמדנו על השביל הסלול בין החולות (מוביל מן החול אל החול, מפריד את החול, קורע אותו לשניים) והילד ההוא הראה לי קלף פורנוגרפי. על הקלף אישה בלונדינית מפשקת באצבעותיה והילד ההוא הצביע על שבין אצבעותיה המפושקות וסיפר לי שהלב הוא בתוך התחתונים. ידעתי שהוא טועה ובכל זאת לא תיקנתי אותו. השתכנעתי, זה נכון, שם הלב. הרי זה פועם. הרי זה פועם. ובלילה הנורא חזרתי לכאן, הלב שלי בכה והתרסק, והייתי צריכה

לשתות עד שנטע הגיע להציל אותי או להיפרד ממני לשלום, עד היום לא בטוח, בכל אופן הוא הציל אותי בסופו של דבר כי הוא החזיק אותי.

באותו הלילה חשבתי שאזדקק ללב־תותב.

חשבתי בחיי נוכל לשים במקומו לב אחר, הכול יעבוד, הכול ידפוק, רק הכאב פחות.

וכמה ימים אחר כך כשכבר חזרנו, ורק התהדקו הכבלים האלה שקשרתי בהם את עצמי אלייך, ואז הפקדתי קצותיהם בידיו של כוח עליון, או משהו אחר, ביד שלך, או ביד סערה או סופה, או ביד האלוהים, או הגורל, או ביד של הטרגדיה שמבנה הנוקשה תמיד כן עמנו באשר לאי יכולתו להשתנות, שכבתי על הספה שבסלון.

ערמתי כריות מאחורי גבי וישנתי עליהן, כל הגב שלי היה על הכריות ההן. ולפנות בוקר התחיל להיות אור וחלמתי חלום על ציפור יונה בצבע פחמי שעומדת על הגב שלי. כנפיה פרושות לאחור, וציפורני רגליה נעוצות בשכמות שלי, בו זמנית ראיתי זאת מבפנים ומבחוץ. מי שהיה מסתכל עליי מקדימה היה חושב שיש לי כנפיים. רק אני ידעתי את המחיר שלהן, הנעוץ בבשרי.

זמן מה אחר כך ברחוב היה קר ואמרת אני לא רוצה ללכת ממך ואז אמרתי לכי ממני כי אני לא אלך אחרת את יודעת ואז הלכת ממני. הסתכלתי על הגב היפה שלך, והעורף היפה שלך, וההליכה שלך שהייתי מזהה תמיד. והרגשתי לאט לאט את הטפרים מרפים משכמותיי, אבל גם את הכנפיים ההן שרציתי כל כך מתרחקות ממני, ומה שהיה אחרי זה, רק כאבים עמומים־עזים, געגוע.

בסוף שיחת הטלפון שלנו הדלקתי את הטלוויזיה מיואשת, בדיוק בסצנה בחתונה מאוחרת כשהיא שואלת אותו מה זה כישוף. הוא, שלא יכול להכיל את הגודל שלה, את עצמתה, מבקש ממנה לעשות דבר ועוד דבר, מעמת אותה עם כוח הכובד ועם כוח המשיכה שלה אליו. נחרת אצלי בזיכרון ההסבר שלו - כישוף זה האמונה ששני גופים

נפרדים שאין כל מגע פיזי ביניהם יכולים להשפיע אחד על השני בלי מגע ביניהם.

הרי אלו את ואני.

הרבה זמן חשבתי למצוא מכשפה שתעשה לי שחור ותוריד אותי ממך. הבנתי שמה שיש אצלי כלפיך גולש מרפנות האמבטיה של הטבעי אל עבר מחוזות שכולם אופל, שקושרים אותי אלייך. נטע אמר אז על שאריות בקבוק היין ההוא ששתיתי, בניסיון להבעיר את פנימי ולהפריד תוכי מברי, נשמור אותו לוודו, לשחור. אבל נטע לא מכשפה, וגם אני כבר שכחתי את מה שצפון בחומר הגנטי שלי לטובת האילוף שאולפתי כאן. הרי אני מכאן.

ואז בערב שישי עשיתי. מחקתי אותך מרשומות העולם האלקטרוני שלי שלא אחזה בך. חתכתי את שמך מהודעות המילים היפות שכתבת לי (לא מצאתי בי כוח למחוק את המילים היפות עצמן, ניסיתי אולי להפריד אותן ממך, לזכור שמישהי פעם אמרה לי ככה, מישהי). בשנתי שרטתי בפניי. כנראה חלמתי על ציפורים ועל העפרונות ההם, הלא-מחודדים, שמצאתי על מדרכה בלילה אחד טרייטרי אחרייך. ועוד אני עומדת במטבח מצלצל הטלפון ואחותי אמרה לי את שמך שהיה על המסך ואני עלתה בי הרעה. ענית. שתי דקות, קצר, קצר. את נעימה, מקסימה, קצת ביישנית. הכרחת עצמי להרחיק עצמי, להשכיח מעצמי איך פעם אמרתי – הקול שלך נשמע לי כמו שנשמע עליה קול שלי בראש שלי. בסוף הצלחת לומר, לא רוצה שנדבר יותר. היא אומרת סליחה אני אומרת אין עלמה, קודם לא אמרתי עכשיו אני אומרת. ניתקנו את הטלפון. אחר כך עמדתי מעל הכיור הסתום וקרצפתי כלים בידים קפואות ובכיתי נורא. ערב שישי.

עכשיו כבר לא ידעתי מה להגיד חוץ מבוא בוא, כי אתה יודע כבר איזה טובים אנחנו בזיעה זיעת אפינו זיעת כל המפרקים והקפלים

הנמתחים. באוזן שמאל שלי יש רעש מאז שנת אלפיים ושמונה, רעש של רוח או של ים. כל הרופאים לא ידעו מה לומר לי על הרעש, ונסעתי בקו מספר אפס שש אפס קו שישים לבאר שבע לרופא ועוד רופא, בסוף הם התעייפו מן מני או שאני התעייפתי. עכשיו יש רעש. את בעצם קונכייה, חברה אמרה. בוא שתוכל כבר ליפול לתוכי להפרידו מברי להפוך עליי את כוונותיי הקעורות, אני מחכה בקצה של ים האוזן הזאת.

כשאתה בא באים ימים אחרים, ותריסים מוגפים וזכוכיות צהובות לא אוטמים אותנו מטירוף השכנות החובטות זו בזו בבניין הרכבת. על אמת, שלוש שנים, דממה. זירת האגרופ: המיטה. כמו נמרים זקנים הלכנו זה סביב זה, אפס מתח במבט, גב שקוע נופל בין שכמות. והקרב כבר הוכרע, ובעצם הוא לא היה בינינו אלא עם משהו מחוצה לנו, מעבר לחבלים, ושנינו הובסנו, לקחת את עצמך החוצה, ואז גם אני הלכתי, הבית לא חזר להיות בית, ואני הפכתי להיות משהו אחר. לימדתי את הלשון מילים שלא הכירו אותך, מילות תואר שלא אמרתי שנים, ואז לימדתי את הגוף תנועות חדשות, ונפלתי מהר לאהבה, כמו לבש הגוף חליפת כנפיים ועלה על המצוק שהיה השנים האלו ואז הרפה, דברים הגיעו מתחתיו והחזיקו אותו, כמה החזיקו אותו, אלף ואלף נקודות אחיזה, פחדתי לגלות שהגוף שורד (הוא שורד), פחדתי לגלות שהגוף ניצל (הוא ניצל), פחדתי לגלות שלא נגמרים דברי הימים של המין ושיש דבר־מה מעבר לחבלי הזירה הזו (יש). וכל המכאובים כרסמו באמת בגוף, אבל צמחו שם דברים אחרים, צלחת פטרי של תצורות, קריסטלים שמגדלים לעצמם עוד ועוד איברים: הדברים נעים לצדדים, וקדימה.

ב. גוף שני

אחרי כן נולדה בגוף חדש, נתקבלו אצלה חלפים ונתאפשר דבר אחר. פתחה את הקרטונים המודבקים היטב, השבח לרשות הדואר, ישבה בחדרה ליד החלון הגדול, כרועה, החליפה איבר באיבר, גף בגף. לא היתה למידה כמעט, לא נזדקקה לתקופת הסתגלות, הלא את אופני פעולת הפרקים והמפרקים הכירה היטב מחודשים ארוכים של מכאובים ובדיקות רפואיות. כמו שיעור אנטומיה היה זמן המחלה הזה, ימי המחלה ההם, וכעת הפרקטיקום, למידה־בפועל של עבודת האיברים. ואז יצאה לרחוב, הלמות הברכיים הדואבות, כאבים מתפשטים כמו שמשות מן המרכז החוצה, שוליהם בוערים, כל אלו התחלפו בדבר אחר, הברכיים לומדות את עצמן, הגידים נמתחים מתיחה נכונה אל מול מזג האוויר הקר, שמחת הגוף הפועל את פעולתו, צנוע, מבקש לציית, מצטיין.

הלא גם אצל אחותה הקטנה עקמו הברכיים, חוצה־פנימה, כך נכתב אצלן בסלילים, במגילות הגנטיות, כמו הוראות בנייה לבית המקדש, משובשות. הכול כתוב בספר הגוף, מתחוור, ונקבע מראש, הרופאה אמרה כל אחד עושה הכי טוב ומתמודד עם הגנטיקה שלו. אמרה, וטפחה עליה, והיא עומדת בתחונים, טפחה על המקומות שלה, בין הצלעות לברכיים, צריך כאן להוריד את המשקל. ואחר כך הראתה לה את התשקיף שלה עצמה, פירשה לה את גופה שלה, פיקות הברך נוטות החוצה מדי, ועקומות. בין הירך לאגן המפגש בין שתי העצמות אינו מספיק כדי לשאת את המשקל, החפיפה דלה, רופפת. העצמות לא מתגייסות זו אל זו די הצורך, לא מגנות על העצב, והוא מהלך רגיש, חשוף, עגמומי, פונה באומץ לא מודע אל העולם ונכשל, נדלק שוב ושוב. תצלומי השלד הקרים בכחול־כהה הפכו תוך כדי ההסבר

הזה לדפים הכתובים לפניו בקוד נהיר ומובן, ובכל זאת מנוכר, קשוח. הבינה שאשמת הכאבים בגוף שנולדה בו, בעצמותיה, וידעה כי דרושה חלופה, גוף חדש. שמחה כשהגיע.

וכעת עברה את ארבעת ימי הסערה הבודדים של החורף, בתפקוד מלא, בפליאה, בהודיה. כתם גשם גדול לא התפשט על המיטה הפעם. חכמה, חזקה, הרחיקה בזמן את המיטה מהתריסים וניצלה. כמו על רפסודה ישבה על המיטה הזאת, ארבעה ימים וארבעה לילות, בכל תנוחת שינה אפשרית שהתנה זמן מה, שום מפרק לא כאב.

עכשיו הקשיבה ביתר קלות למה שהיה לעולם להציע, המידע שטף אותה באופן אחר, כמו נתפנה לו מקום מספק בחלל שבו היו פעם הכאבים, פתאום הסתעפו אפשרויות חדשות של דמיון כענפים מן המסלול המרכזי שהיה לפנים, והיא רצתה לדעת את הדברים הללו, התאוותה להיפטר מעולה העגמומי של הגנטיקה הקודמת שלה ולדמיין מחדש את סבתה ואת אמה ואת עצמה בתורה שלה, בתורה, בחיאלוהים, בספר התורה, אני יכולה גם אחרת, חשבה, עם הידרגל החדשות האלו.

בינה ובין תחנת האוטובוס שלוליות, אבל כעת הדילוגים קלים עליה, לפחות אפשריים, כמו בובת הדגמה לגמישות. דבר לא חרק, אפילו ריח השתן החריף בחדר המדרגות לא הפריע לה, להיפך, היא יודעת מי היא, וכל דבר כזה – השתן, השלולית – הוא עוד מבחן, עוד הזדמנות להצלחה. נזכרה בזמן שבו הלכה בירושלים בקור הגדול, גידיה נמתחו דאובים וקרים, כמו מיתרים שגולפו ונגרעו מהם ציפויי המתכת, הסלילים העבים והמחוספסים, ומה שנותר הוא החוטים עצמם, קפואים, רועדים בעדינות מהרי הקור. נשמה אז אל תוך הכיסוי שעל פניה, הגוף עוד היה מקולקל, הברכיים הלמו הלמות יגון וצער, לא הצליחה שלא לבכות מן הקור וגופה התכופף מטה. אז היה איתה האהוב, תמך בימינו את הגב התחתון כשכרעה לבכות, הוא הכיר את הגוף הקודם, המתקשה, חיכתה כבר שיבוא לבקר וכיר את זה החדש.

גם אז היתה סערה, גם עכשיו.

בבוקר הראשון אחרי הסערה נסעה באוטובוס המקרקש לבית התפוצות. במרכז לגנאלוגיה יהודית גילתה כי שם המשפחה האמהי שלה מקורו בעמק באיטליה, ופתאום בעיני רוחה התחלפו מדי המנקה התכולים־אפורים של סבתה עליה השלום, הכופפת את גבה בבית הנתיבות בלוד (כל חייה ניקתה, האישה הזאת), וכמו קיבלו משב רוח אחר ממש, פתאום היה גופה הכבד של סבתא תמו לא עייף, הכובד התחלף בקמרון קליל, עסיסי, איטלקי. המדים המדכדכים נדמו כחלוק בית מרענן, מטפחת הראש לא משום האלוהים אלא משום הקמח במטבח, מנגינות אחרות נשמעו, כמו ניצחון. באושר כתבה לעצמה היסטוריה חדשה של קודמות ומולידות, אישה אחרי אישה, אם אחרי אם. שזרה שוב מן ההתחלה את שרשראות הגנטיקה הקלוקלת שלה, חוליה חוליה, ונולדה חזקה יותר. עבר היום, ואחריו השבוע והחודש, היא מתרגלת לגוף החדש, בעצם מההתחלה, הכול מתאים, כל החלקים משומנים בדיוק במידה הנכונה, רגועים בינתיים ומצפים לזמן שבו יוכלו לממש את יכולותיהם שנרכשו מחדש, כשהאהוב יבוא שוב.

בא לפני השבת של שירת הים, בין קור לקור, קפאו תהומות בלב ים, התייצבו בה איבריה בטור זקוף, נסדרו, יושרו זה אל זה, נעמד נד חלקיה הכואבים־לפנים, המשוקמים־עתה, הם נסתדרו אליו והיא נעשתה זקופה, מיושרת, עצמות הישיבה במקומן, איתנות, צלעות רכוסות במידה. עוד לפני הנסיעה לאסוף אותו, כשמתחה אריגים וכדים על הגוף החדש, כבר הרגישה איך הכול מתכוונן, כמו ראש חץ, כמו שחיין, לקראת. הגיעה עת המשחה – החודש תם. היא נסעה ברכבת של עשרים ושלוש חמישים וארבע, שש דקות לפני חצות, אל נמל התעופה, לאסוף אותו בכואו מעבר לים. הוא עשה את המסע בחליפה, היא עמדה באולם מקבלי הפנים המסבירים את פניהם, שאינם מסגירים את חרדת מעיהם לנוכח המגיעים מן המסע הטראנס־אטלנטי. מעבר לים, הרי הגוף לא נועד למסע הזה, והפעם לא היה זה

אפילו המסע שלה, זה המסע שלו, והיא בתפקיד העומד בשער, נפעם לנוכח זה המגיע אליו, פועם, לכו חם. באולם חשה בעיקר את העקבים שלה, המוגבהים שלא כרגיל, הכול שואף מעלה, אל המעלה המתקרב אליה עכשיו בדמותו. ואז הגיע, התנסו כל המפרקים בדמותם החדשה, התאגרו האצבעות על חזו ועל גבו, המרפקים התכופפו משני צדיו לאחוזו אותו, דק.

אחר כך בבית הם נדחסו זה אל זה, ותחת שמיכה, צלעות אל צלעות, שני כלובי־לב שאינם עושים את עבודתם נכונה: הלב אינו מוגן בעת הזאת, כל הבשר כמו נתהפך מפנים החוצה, והם שני אמיצים הנכנעים זה אל זה ברצון, ברך כרועה מול ברך כרועה, והיא שמחה בזמן הזה, במיטת הנעורים הזאת, על שקיבלה את הברכיים החדשות האלה, שיכולה לתרגל בהן כניעה הדרדית עם הגוף הנוסף, שלו. נזכרה באביה שבילדותו היה רוחץ את ברכי אביו שלו, הדואבות, בשמן זית, כדי להקל, וגם היא כמו היו עצמותיה עכשיו מונחות בעדינות בקעריית שמן הזית של המיטה, ננסכה בה אהבה בתום זמן הגעגועים הממושך.

הרי רק שלוש פעמים בשנה האושר הזה, וביניהן נוקפים הרגעים במקצבים משתנים, רוחות נדפקות כנגד תריסים ושמשות, ברד, או שבזמן אחר מתחמם הגוף ועצמות הבריח דבקות באצבעות, הכפות נחות על הריאות, כבדות כמו זהב, רעילות כמו עופרת, לוחצות כמו מחוך מעצמות לוותן, בעת שהזמן פועם: הלוותן קשות הראש חי לפעמים מאתיים שנה. והרי היא כותבת על סוף המאה התשע־עשרה, מדמיינת את הפועלים האלג'יראים שהניחו את מסילת הרכבת הכבדה, הצרה, מיפו לירושלים. ובראשה מוסרות שכבות של מידע המונחות בינה ובינם, הפועלים, והם לובשים צורה אחרת כבר, הם כמו היא בזמן אחר, ההגירה שלהם נשזרת אל תוך זו שממנה היא עצמה נולדה, ובעיני רוחה היא רואה אותם מגיעים אל האדמה הזאת ממש, מקוללת, מבורכת, ומניחים מטילי מתכת כבדים, בכל פעם

בונים עוד, מובילים עוד חומרים קדימה על המסילה הנבנית לאט. באותה רכבת יסעו עולי רגל לירושלים, ונשים מכוסות בקרונ הנשים יבקרו את קרוביהן, וכל אלו בתוך המהלך הרחב של סימון היבשה והתווייתה, של חבטת יתד אל תוך הארץ, קרטוגרפיה ברגליים. וגם היא התמסרה לזמן מה למחשבה על בני האדם המתפשטים מנמל יפו אל פנים הארץ, כמו הדגים הראשונים שעלו אל היבשה, אבל עם המחשבה על הלוויתן קשות הראש היא, היא, שלא שוחה, נמשכת דווקא אל הים, לא כל ים, הים של סוף המאה התשע-עשרה: כמעט אותו זמן ננעץ צלצל בעצם הכתף של לווייתן קשות ראש אחד, יחיד, והוא לא יודע, רוב מאה ושלושים שנות חייו ישוט עם העצם החד בו. כשתהיה בת עשרים ייפלט אל החוף האלסקי, ניצוד, סטטיסט חסר מזל במכסת הציד המותרת של אותה השנה, החפץ המתכתי ימצא ויישלף ממנו, כעת ודאי מוצג במוזיאון לטבע, בזמן הגעגוע הזה שאצלה, ההמתנות שנעשו לטבע שני. בְּלָנָה מִיִּסְטִיקָטוֹס, כתבה לו את שמו הלטיני של הלווייתן הזה, והוא ענה, סבלני, צנוע, אני לא בטוח, הייתי מנחש מיסטיס, ידוע למעטים, נדיר. כמותו, ידוע למעטים. שלא כמו הגעגוע - נדיר. כעת, כשבא, הוסט וילון הפירושים הלטיניים והמכתבים האלקטרוניים, נגלה בשרם שלהם שמאחורי השפה. הגוף החדש היה מושלם, אמדה, שמחה שכאבים לא מתווכים ביניהם.

לקראת השבת של פרשת תצווה המריא שוב, לזמן לא נודע, נצטוו בה דברים - שוב סופה - לבשה שכבות, הכול היה מכוסה שוב, ולא היה טקס ולא הדר, דבר לא היה זהב ותכלת וארגמן, בלילה נפרשו רק עוד ועוד מסכי אובכים אפורים, מתקרבים והולכים דרך החלון הגדול אל החדר, ואז בתוך החדר. בלילה הראשון מאז שהלך, ובכל לילה מאז, ישנה כבר בתוך ערפל מוחלט, מעוור. אחר כך נעשה חם, נזכרה שבפרידה האחרונה בבית הנתיבות הזיעה, הקפידה לא לבכות, המים נמלטו ממנה בדרך אחרת. בסופו של הזמן העיוור הזה, חסר החלומות, נפערה אל מול עיניה הסומות מגעגוע בְּלָהָה: חלמה שהכדור שבמעלה

עצם הירך מחליק החוצה ממקומו, כמעט מאיים לבקע את הבשר בצד הגוף, והיא כולה מעוקמת, מהרסת בזהירות אל חדר ההורים בבית הישן ברמלה, כמו כשהיתה ילדה, מראה להם את הירך שטופת-הדם, נראה לי שצריך ללכת למיון, אומרת בזהירות. התעוררה מכאב עגול וחזק שקונן במקום החלום ומאחר שהרגל דווקא פעלה היטב, וכאב הרפאים התפוגג עם השעות, הבינה שדבר אחר קורה בכל זאת בגוף החדש, ניסתה להקשיב, מתוחה.

מדדה את הזמן מאז מפגש הברכיים המתקנות ביניהם, מניין השבועות שבעה, מניין הימים ארבעים ותשעה, הבינה וכבר מצאה עצמה נדחקת אל בדיקה גופנית נוספת, בנסיבות אחרות הפעם. שכבה על מיטה לבנה וקשה, על בטנה נוזל-מוצק שקוף, במסך הקטן מפעמת צורה לבנה-תכולה בתוך ים כהה, נעה תנועות מכאניות קטועות, טכנאית האולטרסאונד חייכה אליה, כמו אומרת: ראי את הפלא הזה, את הצלילים המפעמים בדבר הזה, חזק כל כך, קצוב כל כך, ראי שהתדרים מצטרפים לתמונה, כמו חוטי קול שהופכים חוטי-ממש. והיא, שידעה את אופן פעולתו של על-השמע הזה, נפעמה פחות ממשמעותו הקיומית של האדם המתהווה על המסך ויותר מן העקרונות הפיזיקליים שאפשרו יצירת התמונה, כמו נסוגה אל הטכנולוגיה, פתאום רצתה רק מדריכי הפעלה, לא לבבות. בתיכון למדה לרגע מדעי המחשב, כעת תכנתה בראשה אין-סוף התפצלויות אפשריות מן המקום הזה, הנוכחי, מהדבר שקורה בגוף שלה. הלוגריתמים נשנו כמו תפילה, וכמו בתפילה נפלה לערפל שבחושים. פתאום לא היתה עוד במקום הזה אלא בחדר אחר, לפני היות הגוף החדש הטוב, כששכבה בכדיקת מיפוי עצם על מיטה לבנה קשיחה אחרת, אז היו ידיה מקובעות לצדי הגוף. המיטה זזה פנימה אל מתקן מעגלי עצום ממדים והחליקה שוב החוצה, ושתי קופסאות מתכת גדולות מסומנות בצלב שחור התקרבו אל פניה ואל עצמותיה והתרחקו, בצפצופים לא סדירים. גם שם היה מסך, בחדר ההוא, גם בו הזדהר גוף, מחמת

היוד הזורם בו, והיה זה גופה שלה, עצמותיה זהרו. והביטה בהן על המסך, מוכת סנוורי פלורסנט, אכולת טינה לעצמה אבל גם נפעמת מהשלד הזה הזורח באור נגוהות, לא רק הטכנולוגיה ריגשה אותה שם אלא האמת שהיא שיקפה אליה, מבעד לבשר. ועכשיו, מול טכנאית האולטרסאונד הנרגשת ממלאכתה, המצפה לחיוך אל מול קסמיה, הבינה שדבר לא מרגש אותה פה מלבד עקרונות פיזיקליים, הביולוגיה כאן אין לה משמעות והיא אינה משתאה מול איזה נס של חיים, בקושי רואה את החיים מבעד לג'ל השקוף. התינוק הזה נדמה לה כמו ניצחון של הגוף החדש, תצוגת תכלית ביצועית, הגוף החדש טוב כל כך שיכול לשאת גוף אחר, את אמורה להיות שמחה, שרים לה במקהלה הטכנאית, המכונה, דואר ישראל, הברכיים החדשות. אבל זה לא הגוף שלה, הגוף הזה, גוף שלישי מצמח בתוך הגוף השני, ואף אחד מהם הוא לא הגוף הראשון, האמיתי, הקלוקל.

תם הטקס, והיא החליקה מן המיטה, אכולת חשש, לעמידה, עוד היא מתייצבת עם כף היד על שוליה של המיטה המכוסה כולה נייר קמוט כמו מפה בגודל-אמת של הגוף, אחת לאחת, כל קמט בה איבר שהיה שם קודם, טביעת צורה, ופתאום יש אצלה כובד חדש של מידע בלב ועומס געגוע לגוף הראשון שהוחלף. הג'ל השקוף מתמוסס והופך נוזל, מים נספגים בבגדיה, הכימיה בראה מחדש את הבדיקה הזאת כך שלא תותיר סימן ובכל זאת יש בה אותות על גבי אותות. איך לצאת עכשיו מחדר הבדיקות עם ההבנות האלו, עם הידיעה שנולדה כעת על אודות זרותו של הגוף החדש. שיקרה כל תקופת הנוחות האחרונה, ההחלקה המושלמת של חלקי החילוף לתפקידם, בעצם שיקר זמן השמחה של העצם, עכשיו זמן ההסתגלות האמיתי, רק דרך הגוף השלישי יצליח, או שיתחוויר כאבוד באופן מוחלט, הניסיון להתרגל למכונה המוזרה שהיא חיה בתוכה עכשיו, שבה הכול עובר טוב מדי, דבר אינו יוצא מכלל שימוש, או מאיזה שהוא כלל, מה טוב יצא אי פעם מלהיות נכון כל כך, מה יהא על התינוק הזה ומה עליי.

התרסקה מגעגועים לגוף השבור העקום ההוא, רסוק, לא נכון אבל
שלה, עצמותיו מרצדות על מסך הבריקה, בוהקות מן הקרינה במלוא
קלקלתן, כשלונין מזהיר.

ג. ברזל

צה"ל תקף ברצועה, לנו היתה המיית המקרר. הרחוב החם כבר נכרע תחת כובד משקלו של האוגוסט הזה (אוגוסט אחד מאוחר יותר. אני מודדת את הזמן באוגוסטים, אתה באוגוסטינוסים). לבי התהלך בבית כמו הקדוש־המלאך של התריסים המוגפים, הדף החוצה את החום, בפעימות החזיר את החום הזה למאיפה שבא, סְחֹנְיָה דְלָמוֹת. מתחת לחלון בונים מדרכה, כל בוקר עוד מהמגרש החם מפורק ונערם, ורעשי הפועלים העייפים הכועסים של הבוקר מתחלפים ברעשי הילדים בערב, יאללה יאללה פותחים מקלטים.

שוב אוגוסט, שוב נמל התעופה. הקומה שממריאים ממנה קוראים אותה אולם שחקים, באנגלית ביי אנד ביי, יעני תקנו וביי, לא קנינו, במקום זה הפנים שלי נאטמו והסתכלתי בציפורים הקטנות שזלגו לתוך האולם־השחקים האל יודע מנין. איך מקום שכולו שמיים יכול להיות סגור כל כך, ובמקום שמיים ראינו יריעות, נמלאנו יריאות, אצבעות התהדקו, צווארונים יושרו ומים תוססים מתוקים נמזגו לתוך פיות, לא רואים שום שמיים באולם השחקים, רק הלב נמלא־חרד, נכרע־נקרע, אולי בנו את האולם סביב הציפורים והן נלכדו בו כאילו לדמות לנו שיש שחקים, הן שחקניות בשקר הגדול הזה.

אבא שלי שכב על הספה בתוך עצמו כעובר, אמר אני קטן אני זקן קטן ואני הולך וקטן, אני יכתוב שירה ואת תכתבי את השירים שלי, גבי הולך ומתעקם בכמה סנטימטרים מדי יום, אני הולך ומתכווץ. אני קטן. אני כל כך קטן. גם אני הלכתי וקטנתי, מצב הצבירה שלי השתנה, מה ההבדל בין נקודת הרתיחה של המים לנקודה שבה הם הופכים מנוזל לגז, מים רותחים הם כבר לא מים אולי, הם אדי מים,

אין תה רותח ולא מרק רותח, גם אלו שקרים, רק ניסים שוכב על הספה והלב שלו רותח בשקט ומרתיח את שלי, אם הוא קטן אני מה, איך אני בכלל מצליחה לעשות משהו עם הלב הזה שלי, אמרתי לך, הלוואי היה שם פחות.

בקו שמונה-עשרה ממסריק ליפו אני בספסל האחורי לפניי שניים, עורף שלהם עורף אהבה. הוא עוד מעט שישים ויש לו תחבושת על הצוואר ועליה קשורה מטפחת שחורה, כואב לו והוא בוכה. אולי עלו באיכילוב. היא גדולה וצעירה ומחבקת אותו חיבוק חזק בידיים שעליהן צמיד פלסטיקים יהלומים עגולים מלטפת לו את הראש ומנשקת לו את המצח בתנועות חוזרות והוא בוכה בכתפיים רועדות. הסתכלתי בהם בעיניים עכורות מקטרקט (לאמא רחל יש קטרקט, היא סיפרה לי, מהסוכרת, היא סיפרה לי, מחכים עוד קצת ואז אולי ניתוח, היא סיפרה, כרגע קשה לה לקרוא והאותיות שהן בנות בריתה היחידות, בשר מבושרה, מתרחקות ממנה ככל שהיא מקרבת את הדפים אל קצה האף והעיניים ככל שהן מתאמצות הן לא מצליחות וככל שהן מתמקדות הן מתפשטות, כמו אני ואת אמא, עם הזמן).

אחר כך העיניים שלי התקרבו לאיפה שהפה שלה ליד הראש שלו והיא לוחשת ששש ואז מלטפת ואז אומרת בלי קול, זאת אזעקה. האוטובוס עוצר וכולנו נשפכים ממנו החוצה אל מתחת לסככה של פייווייסי לבן, נצמדים לקיר. האזעקה נגמרת ואנחנו חוזרים לאוטובוס. עוד מלחמה התחילה, הפעם שם אחר, הפעם זה משהו אחר, הפעם גופי הדביק מחוס נבהל בבקרים של אזעקות וירדתי עם יונתן המקלל במורד המדרגות המטונפות אל המרתף הלח ועמדה שם הילדה עם הפנס בעין מקומה ארבע צד שמאל, לא חשבת על הפחד שלי ולא ידעתי לקרוא למה שלא היה פחד אלא משהו אחר בשם שיכלא נכונה את החלל הריק הזה שנפער בי תוך כדי ההליכה הממהרת מטה במורד המדרגות.

במקום אחר נפערים חללים אחרים, אלו לא הפחדים שלי, אולי אלו הפחדים שלובשים צורה כמו השטח הגדול, כמו צלקות עצומות שנפערות בלב עיר, חורבות על חורבות במקום שהיה בית, והמטוסים מפשקים באצבעות אלימות פוערים חללים בינות להמונים. דברים נסגרו, איפה נפתחה המלחמה הקודמת, איפה אני הייתי ומה הצלחת לקבל לתוכי, מאז כבר הגוף עבר הצטלקות או כמה והלב נאטם וקהה ונפתח ושוסף, נתפר שוב, חזר לפעום, עכשיו קוצב, עכשיו תותב, והמקום הזה שאני חיה בו עדיין היה קצב, אשף בהחלפת העורקים הזורמים בצינורות דוממים ובמקום בשר פלסטיק חרוך, במקום המפרקים אומים וברגים, ניתנים לכוונון רק למראה, כמו כיסים תפורים-למסגר של חליפה, האצבעות מנסות בכוח, אין שם דבר.

בימים החמים ביותר של השנה שרפו תינוק פלסטיני בבקבוק תבערה שנזרק לביתו. ימים אחר כך מת גם אביו. מן החום נטרפה דעת האנשים ובאוטובוסים עסקו כולם, מושחתים, אחוזי אמוק, במתמטיקות של מוות. באצבעות ערלות, בלכבות שהתנפחו וקהו מן המעלות המטפסות, מנו את גופות המתים ואת מניין שנותיהם, מנו את מספר הימים עד מילתם, מנו במספרים את דתם (יש כאלה ששוות יותר, ערכן מוחלט, במקום הזה). באוטובוס אישה אחת מבוגרת צעקה עליה, אולי את לא יהודייה, והיא כבשה את אוגוסט אלפיים ושש כמה שיכלה ואז הקיץ ההוא ניצח אותה והיא הרימה עליה חזרה את קולה, אני ממשפחה שכולה גברת, אולי תחשבי פעמיים לפני שאת פותחת את הפה (ולא אהבה לספר על בן הדודה דווקא, כאילו הדבר נותן לה זכות על אדם אחר, ובכלל היא כועסת על בית העלמין הצבאי ברמלה, על האכילה החפוזה שלאחר הבכיות תחת הסוכה, על ההיחנקויות הבלתי נשלטות בעת הטקס, בעיקר בעת אל מלא רחמים, שהיו מנת חלקה כל שנה, כאילו לא היה לה מוח יותר, רק שק דמעות תפוח, מאיים להתפקע). וההיא ענתה ואני יתומת מלחמה, והיא כבר לא ידעה

מה לעשות עם המתמטיקות האלה, ניסתה לענות, המבוגרת צעקה מהרסיך ומחריביך ממך יצאו, כתוב בתורה, טעתה את אותה הטעות שטועים כאן כל יום – טעות שאינה רק בפרשנות, אלא בכוונת הלב – ואיש אחד זקן טוב בכובע קש לא הפסיק לומר – ומה עם לא תרצח? את רוצה שישרפו פה עוד תינוקות? ואישה שלישית אמרה למבוגרת – עד שריפת תינוקות! שלא תפתחי לי את הפה על שריפת תינוקות! ובמחסה המילים של אלה ירדה מהאוטובוס, בלי להביט במבוגרת עוד כהוא זה, וקרסה אל הקניון מוכה המזגן (אף המזגנים מטילי המורא שפותחו בחבל הארץ הזה, במלאכה אדוקה ומסורה, כמו היו אותיות קודש, שאין לטעות בציוורן, כבר נכשלו בימים המועקים האלה), בבכי תמרורים מאחורי משקפי השמש, ברכינה אל מעקה המדרגות הנעות, שבורה.

וכמו באסטרטגיית מלחמה שנרקחה בגיהינום, או כמו בניסוי חברתי שתוכנן בקפידה מבעד לקירותיה השקופים של מעבדה, באותם הימים החמים החלו חופרים את העיר שלה לסלילתה של רכבת קלה. בכל מקום כתבו – קשה עכשיו, הקלה אחר כך – והיא, שגרה בעיר הזאת כבר עשור (למעט הפסקות יזומות, כמו קטיעות איבר כדי שניתן יהיה לחיות, או כדי לא להרגיש כבר כאב), תהתה כמה תקופות חיים גוררים אותנו בהבטחות מעין אלו – קשה עכשיו, הקלה אחר כך – באגודל התחוב תחת הסנטר ומושך אותו מעלה וקדימה, ואנחנו נסחבים אחריו ברגליים המסתבכות זו בזו. חלקים מן העיר נסתמו כפי ששופכים בטון אל מרבצי חולדות, וחלקים אחרים נפתחו ונחפרו. הכול נדחס עוד יותר, כמו בכוכנה. ובשוך היום האוויר נעשה תכול־אפור, כמו בטון הרוחת תחת הכפות, ובנסיעה הארוכה לשמאל הים נמזגו זה בזה שמיים ומים והפכו אפור אחד גדול, אוכך, הילדים המשחקים על החוף כמו כתמי צבע מתוך ענן, ובכלל איך יכול הגוף לעמוד בלחות כמו זו (האם סְחֻנְיָה דְלָמוֹת לא אומר שמפסיקים החיים, בחום הזה?).

ואז ניחר גרונה, כמו נחתה לתוכו גולת מתכת קוצנית ונתקעה

בפתחו, והאוויר שיצא ממנו דרך גולת המתכת הזו יכול היה להיות רק שיעול גרוני, רעשי קריעה מְסמרי עור. שלושה ימים דממה אחרי נסיעת האוטובוס ההיא. כבר שתקה אל מול חישובי הגופות של נוסעי האוטובוסים, ואל מול אתר הבנייה שעירה הפכה להיות (רק אדמה מוחלקת, גרגרית), אל מול המייתן החמה של מכונות הריסוק והריצוף והשיטוח והסלילה שתקה, אל מול היעדרם מעורר התמיהה של פועלי הסלילה עצמם; שתקה במעלה חמש הקומות אל ביתה ובמורדן, ובחום הגדול שפשה בבית. כשהכיף האהוב ארוחת ערב ניסתה לעזור, והצליחה רק לחרחר שיר קטן, חצילים חצילים. פתאום הוא היה שוב בבית, ובכול, בסל הכביסה ועל שולחן הכתיבה, במדפי המטבח הרגישה את נוכחותו, ובמאפרה שעל אדן החלון הגדול כגודל הקיר. בלילות כמו פתחה את הפתח על השיעול ההוא, שסתמה והחניקה כל היום (גוללה את גולת המתכת מעל פי הקנה, כמו אבן גדולה על פי באר), ונחנקה משנתה באימה אבל גם, כמעט, בהקלה גדולה, וכשעיניה נפקחו מעוצמת ההיחנקות לא ידעה אם נבהלה יותר מפאת חוסר האוויר שבקנה או מחוסר החלל הריק שבמיטה – הביטה בעיניים פעורות מדי אל תוך גבו הקמור המופנה אליה, כל חוליה וחוליה בעמוד השדרה שלו שרה את שינויי הזמנים.

וכשכבר חזר הקול, יצאו רק בכיות עגומות, יפחניות, כמו געגועים זעירים לשפעה של קודם. אולי דרך הגרון הזה דיברו כבר דברים אחרים. בקול הצרוד שזה עתה שב הסבירה לו בלחישה איך קודם, עם גברים לפחות, גם אם היתה מאוהבת מאד (והיתה), הרגישה שבתמונה הגדולה של הדברים תמיד עשתה איזו פשרה. ידעה שאם תתעקש על מה שתרצה תחכה תמיד. כוונתה היתה שאיתו – לא היה כך. חיכתה לתשובה. ואז.

מעברה השני של המיטה (שבאותו הרגע היתה אולי הנהר הקטן ביותר בעולם) נשמעה רק רוח מבין הקנים. הבינה שנרדם. גם הוא הבין, והצטער. אמרת לי משהו חשוב? אם זה משהו חשוב אני יקום.

לא משנה, ענתה, ולא הצליחה לא לדמוע ולמשוך באפה. אני אגיד לך את זה שוב, מתישהו במהלך הנצח, חשבה, אם הכול ילך כמו שאני רוצה, חשבה. במקום זאת אמרה – קשה ככה, החודש הזה. הם לנו ואנחנו עייפים. לא חשוב.

למחרת ירדו בשיא החום לשלם חוב במכולת. כבר מהדלת הצרה של המכולת הקטנה והמאובקת חשה ברעה, ואז טיפס בנחיריים ובקיבה גל ריחן הלא־טבעי של ביצים, וראו כי הוא עומד, האיש הגדול והזר הזה, הזקן, בכרסו הגדולה ושערתיו הלבנות, ובידיו האוזלות מגשי ביצים גדולים, עקומים, כמעט מרוקנים. ועל הרצפה חלמונים וחלבונים, קליפות ונוזלים, על המקרר ועל העיתונים ועל הדלפק. בכול ביצים. והוא הביט בהם תמה ונדהם ואמר, היתה לי סחרחורת. ואחר אמר, אתה נותן לאנשים אוכל כל החודש, בסוף הצ'קים שלהם חוזרים. ואז אמר, כפרה, אבא, כפרה, מה רציתם. והם לבכות קרועים יוצאים אל האיש הזה, היא ממהרת לנסות לתפוס מידיו מגש קרטון אחד, אבל יודעת שאין תוחלת, והמוכר יודע גם, ולא נותן לה. ומבקשים לעזור, פעמיים או שלוש, ומהנהנים אליו כשמדבר, מחניקים את ריח הביצים והגרוגרות יוצאות ממקומן מעוצמת הצער, ומהפה שלהם יוצאים צלילים של צער, לא מילים אפילו, אנחות, אותיות שורקות, נשיפות. ואז ביקשו להחזיר את הכסף (הדמים), ולקחו עוד לחם ועוד סוכר, כמו כדי לכסות את הפסד העולם כולו והפסד האיש הזה על הביצים האלו, ובסוף הלכו, שמוטי כתף, הלומים, כמעט בוכים, לקנות ירקות. בדרך חזרה עברו שוב על פניו, עמד באותה צורה בדיוק, כמעט לא זז, שוב הציעו עזרה. הוא קרא למוכר מותק, אבא, המוכר ענה כפרה, אבא, לא רצה עזרה, אשתו תבוא.

ומעט אחרי כן ישבתי בקוביית האוטובוס ואיתי שני גברים שחזרו ממשחק הכדורגל. הלילה האחרון של המתקפה על עזה, כך התברר לי מאוחר יותר. אחד מהם נקרא לשירות מילואים, למחרת בבוקר.

אתה לא מפחד, שאל השני, אני פוחד, לא רוצה שיקראו לי. לא מפחד, ענה הממלא, חיכיתי שיקראו לי. כבר רציתי. התכוננתי. אני רעב. שיניו צמחו לנגד עיניי והכלוב הרחמי מאחוריהן התמלא בבני אדם שהתקפלו זה לתוך זה. תיארת תחושה פיזית, חשבתי, ודאי שאחשוב על דבר מוחשי, נשים רעבות לכודות בתוך הכלוב שהוא פיך. מה נהיה מאיתנו. מה עוד נטרוף ונעכל. אולי הנשים העזות הרעבות בכלוב פיך הן בנותיהן של הילדות היפואיות שהבעית הסב של זה השולחך עכשיו לטרוף.

ובלילה הראשון של המתקפה, אותו קו ממש, לצפון הישן. מאחורי יושב אדם, פה מדבר ללא הרף. לטלפון הדמיוני הוא אומר, כולם בעיר הזאת עם האיפונים שלהם, חרא של מדינה, חרא של עיר. האוטובוס דוהר באלנבי והוא אומר, איזה רחוב איזה גועל הכול פה גועל תראו איזה גועל. אחר כך הוא אומר, מה עם שלושת אלפים אנשים בעזה הוא אומר, הוא מדבר על השואה, הוא אומר – כמו הגרמנים. הוא מאשים אישה מדומיינת, הוא אומר לה, מה את אומרת על זה, איך את מרגישה לגבי זה, זו אשמתך. הוא אומר לי, כך נראה לי, אבל את, את לא אכפת לך, את מעניין אותך המגפיים שלך והזיונים שלך. הוא אומר, חוץ מזה שאת לא בן־אדם את מושלמת.

כך חשב גם האיש הגבוה עם השיער הלבן שעצר ממש מולי ברחוב. איש מסודר נאה, המילים נכונות המשקפיים נכונות החליפה קצותיה מתארכים מעט מעבר למצופה, הוא עוצר ברחוב. הוא מביט ברצפה וממשיך. כשאני מגיעה למקום עצירתו אני רואה על המדרכה כרטיס אדום ועליו אישה חשופת חזה. הוא ודאי עצר והביט וחשב, חוץ מזה שאת לא בן־אדם את מושלמת.

הלכתי במסדרונות הפנימייה הלבנים שבהם גדלתי. הכול נראה קטן ומרוחק, הכול היה בסדר, נטע היה איתי – זאת אומרת, נפשי היתה שלמה כי כך היא כשנטע לידי. עברתי ליד השירותים של הקומה

השנייה, בהבזק של רגע ראיתי את עובד הניקיון עובד הקבלן מנקה את רצפת השירותים ואת פניו. הבנתי, כמעט עשר שנים אחר כך, זה אותו מנקה, אותו אדם. לא עמדתי בדבר והרגשתי את פניי מתחממות ובכיתי. אז היה אולי בן עשרים וקצת, היום בן שלושים וקצת. המצח גבוה עדיין, השפתיים מלאות, מתחת לעיניים כובד שחור עדיין, רק השיער קצר יותר, המדים הירוקים התחלפו בשחורים.

בחדר נמוך התקרה, נמוך המצח, של מוזיאון ארץ ישראל, תמונות של מצפה רמון: המדבר נפרש לפנינו עד קו חבלי הכביסה, עד קו תום החצאית, עד קו מרפסות הכאב של השיכון. אני דוחקת באמי הלאה מן המקום הזה, כפי שדחקה היא באבי הלאה מן המקום שהוא המדבר, האיברים מתקשים במקום הזה, אני חושבת, מלבד הראש שנעשה עיסה סחרחרה, הברכיים כושלות זו אל זו, עור סוליית כף הרגל מקשיח ונפצע ללא דם, חדרוי הלב מתאבקים. לפני היציאה עוצרת בעדנו שומרת הסף, היא עצמה ספק זכאית לעבור את הסף הזה, ושואלת, אתם מהמקום הזה? אנחנו מגמגמות והיא מוסיפה, כולם, כל מי שבא לפה, אמר לי לנסוע למקום הזה, שכדאי לנסוע למקום הזה, אבל אני שואלת אתכן, תופסת אותי ביד ומושכת אותי שוב פנימה, אל עבר הקיר, אל מרחב החול הפתוח שהוא חור שחור, בולעני כשם שהוא אטום, מורה בידה על התמונות ואומרת, ככה זה נראה? אני שואלת אותך, לשם ללכת? צריך ירוק, אני בטוחה שהאוויר מצוין, זה אני בטוחה, אבל להיות שם כמה ימים, זה רק חול ואבנים. היא צודקת, שלושתנו זוחלות אל החלל החמים של האיבה המשותפת. אמרתי לה, רוצה ירוק תיסעי להרים של ירושלים. אני שונאת את ירושלים, היא אומרת, גם אני, גם אני, ואז אומרת, את הולכת שם ומרגישה שזה מקום רע. היא נבהלת מעצמה, נרתעת, על ירושלים אסור לומר אף מילה רעה, לשם יבוא המשיח. גם אני נבהלת, מרצינה, כן. אבל לא עכשיו, היא אומרת, עכשיו זה זוועה. אחרי כן היא מספרת לי

על הוריה החרדים בברית המועצות, איך אסור היה לטמא את הבית בנוכחותן של חברותיה הגויות, והיא עצמה היתה קומוניסטית, אבל אז חלמה חלום, והיא בבית המקדש השלישי, והוא בנוי אך גם עשוי עננים, ורצפתו קרח חלק, והיא מרחפת על פני הקרח, כמו נמשכת אל ליבתו. אחרי זאת למדה עברית, קראה בתנ"ך, באה לכאן. תדברי עם אלוהים, היא אומרת לי, על כל דבר, אפילו על כאב בטן, הוא יעזור. בשבילי המוזיאון אל החוץ, חיקוי על גבי חיקוי של תל ארכיאולוגי, שקר ביזנטי על גבי שקר נבטי, אמי אומרת, הסתכלתי בתג שלה, זו אחת החברות הקבלניות הנוראות באמת, חברת כוח אדם, הכי נצלנים. ואני אומרת, בטח הפתיע אותה בית המקדש השלישי הזה, אין פה קרח, רק זיעה.

ד. אל הים

לנשום. לנשום. לנשום. שמעתי את קולה הטוב של המורה לשחייה, את מבטאה היפה, כשאוזניי טכולות במים ובינינו כובע ים ומשקפת, מים ומצוף, ומעל הכול חצצה בינינו אייכולתם של האיברים להביא עצמם אל פני מים עמוקים, נדירים, כשהם נטולי עזרים, בלתי נצטרכים. בין מילה למילה שלה חזר ראשי ועלה מעל פני מי האקונומיקה האלה של הבריכה, ובבהלה גדולה נפער פי, שבר גדול במרכז הפנים, ואת האוויר המועט, הדליל, שהצליח לשאוב אל קרבו כבר הוא מאבד בירידה בחזרה מטה, ומתחת למים רק שארית עלובה של נשימה, וכשזו כלה כבר נכנסים המים, ובעלייה הבאה מעל לפנייהם היחנקות, שוב היחנקות. שיעור השחייה הראשון שלי, ואני עוד מעט בת עשרים ושמונה, הוא אוסף של היחנקויות מבוהלות, ריחות כימיים, בושות ופחדים. כולי רשת צפופה של פחדים, נפרשת על פני המים האלה וכשנאספת – פעם אחר פעם, בידיה הנדיבות והקשות של המורה – לא מעלה דבר.

ארבעים וחמש דקות בכיתי על הספסל מחוץ למבנה המקורה טרם השיעור, עד שהתעשתי ונכנסתי פנימה. כשהסתיים רכבתי על אופניי בלילה ברחוב המעגלי של שכונת קריית שלום. בלילה הסיעה אותי אמי אל הבית שלי ובמגרש החנייה, דלת המכונית כבר פתוחה, רגל ימין שלי (הבוגדנית, העקומה, הדואבת) כבר בחוץ על החצץ, נפער שוב אותו שבר במרכז הפנים ובכיתי בכייה איומה, והיא בכתה גם – כל אחת על עצמה ועל השנייה ושתינו על היותנו בלתי מוכשרות לשחייה, טובעניות, מסרבות להפנים בגוף את עקרון הנשימה, משתנקות בתוך המים ומחוצה להם. בשיעור הבא שוב נחנקתי, והמורה לקחה אותי אל מעמקי הכלור,

והציבה אותי כך, מאונכת, וניתקה את ידי מדופן הפורצלן של הברכה ותבעה ממני נשימות ארוכות, עמוקות, לצלול בקו ישר, אנך, עד שייגעו קצות האצבעות ברצפה, לעלות בחזרה, לרדת מטה שוב. חמש צלילות כאלו – הלוך ושוב – שבהן כבר לא נחנקתי כלל, הכול נשם בשלמות גדולה, כמו הלוויתן המקועקע על זרועי הצולל כך, מאונך. אחר כך חזרנו לנסות ולנוע במים האלה במאוזן – מה שנקרא בשפת בני האדם שחייה – ושוב היו כשלונות ומים באו אל כל הפתחים. קְלִיתִי מים, היו אומרים הילדים בשיעור השחייה בבית הספר היסודי, נחנקים, מבוהלים, הפה נפתח ונסגר לסירוגין, במהירות, מים נכנסים ויוצאים ממנו, כמו בבועה בלבו של פלס בנאים (לאבי היו, למדתי פיזיקה על לשון המאזניים של הפלסים ההם, יפים כל כך, מכונות ויקטוריאניות, שם, אצלו, בתיבת כלי העבודה). קְלִיתִי מים, הם היו אומרים, והפה היה נפתח עוד יותר מן החיריק הזה, ונכנסו עוד מים, כמו בראו את הבליעה במילה המשובשת שמתארת אותה. ומי יודע אם לא התכוון האל לומר ויהי עוד או ותהי עיר או ויהי עור. אולי התכוון לברוא אותנו אטומים אל החוץ, ואורנו בא מן הפנים, כמו אוויר בקרקעית בריכה, נשימות עמוקות – הפעם צודקות, נכנסות אל הפה, יוצאות מן האף. כמו קבר פתוח היה הגרון הזה שלי, אליו הולכים המים למות, ועמם אולי כל הפחדים הרעים – שנאת הגוף, מכאובי הברכיים, המגעים הקשים, הראש המאומן רק להתחרות, הלב המאומן רק להתכנס, מפוחד, הקול הממאן לשיר, המנסח את עצמו רק דרך הדיבור המחושב.

בלי להבין חתכתי בסכין גילוח מעל הגבה הימנית, כמעט ברקה, שני קווים קלושים נותרו שם, כמו ביקשתי לעשות לי זימים, אך אלו נסתמו מהר מדי, נמלאו והפכו לא שימושיים, ובמקומם הכושלים ביקשתי ריאות. הלכתי בלילה אל המקום היחיד שבו הכרתי ריאות שפועלות מחוץ לכל גוף ובכל זאת בשביל גוף: נטע ניגן באקורדיון שלו על הבמה, פתח וסגר את הריאות האלו שהן מתכת ופלסטיק ובר

והן מופעלות בקצות האצבעות ובחוץ הצלעות. המורה אמר: לקמר את הגב, להגביה הלב לתקרה; המורה אמר: תקרסו אל תוך התנועה. נטע קרס בצלעותיו ובאצבעותיו אל תנועת הריאות המלאכותיות הללו, ואני נשמתי גם דרכן, ואיש אחר בקהל נשם גם הוא דרכן והתעלף, איבד את ההכרה, הנשימה נכשלה כי היתה יותר מדי. אני מכירה את זה, בשיעורי השחייה ככל שההכרה מתחדדת היא אובדת, ובבית הקולנוע ככל שמשקפיי חדים יותר אני רואה פחות. עדיף בלי – עדיף לשמור על מרחק ביני לביין הדברים, שיהיה איזה ערפל, שיהיה אפשר לראות משהו, לנשום. המורה חזרה ואמרה: כדי לצוף צריך לקמר את הגב. אבל הגב מחזיק את כלוב הצלעות, כמו כרית אוויר גדולה, אי אפשר לקפל, בקושי הדברים מחזיקים ביציבותם.

עצמה עיניים לאט מול השמש. לעמוד בפניה הזו, בעת הנוכחית, פני הדברים מוחלקים בחול בנייה, במכונות גדולות וצהובות. מתחת לאדמה פועלים הולכים במנהרות, כל העיר מנהרות, למלט את מי שחשוב באמת כשיבואו הפצצות. פעם החשכה היתה לעניים ולמוכי הגורל, עתה אלו בשמש, כמו נמלים, חשופים. ילדים התבוננו אל תוך אתר הבנייה מבעד לחומת המתכת, כופפו אותה ונכנסו, כמו אל לוע. כמו נצטרכו החללים הסגורים של הארץ הקטנה להתרשת, קווים-קווים. אחרי כל השנים האלו ידעו שם רק שסעים, ובשפה היו רק חלוקות. פוטנציאל הרצף הוחלף בדלות הפה והלשון, ומשיכלה השפה רק לקטוע לא יכלו אחרת גם הרחובות, ולהיפך. והגיעה העת לייצר קיטועים מעל פני הקרקע ומתחתיה, והלוא איך ניתן לקטוע אם לא בתחנות-תחנות.

פעם כתבה, התחנה היא הפוגה בדרך. אפשר להתקרב אליה ולהתרחק ממנה. בתחנה אפשר לנוח. התחנה מאפשרת רגע של עצירה, במסע שכולו תנועה, אך זו אינה עצירה אמיתית. את עומדת בתחנה, מימינך ומשמאלך חולפות רכבות, חולפים בני האדם. את מוקפת

תנועה. גבולה של התחנה פרוץ, הכניסות והיציאות בשימוש תדיר. ומעל לפני הקרקע עדיין לא ראו דבר, כל תחנה ותחנה עברה שימור ושיפור וניצבה זוהרת באי־תפקודה. אנשים שוטטו בתוך כל מתחסתחנה והביטו בהשתאות בקרונות הרכבת הדמומים, המשודכים אל רצפות הֶדֶק המשתרעות בכרגי פלדה גדולים. והם הלכו הלוך ושוב על פסי הרכבת, שעתה שוטחו אל גובה האדמה, פרוו זרועות לצדדים בהעמדת פנים של אובדן שיווי משקל, הגוף התנודד מצד לצד, עד שהגיעו אל הגדר שבה תמו הפסים, ופנו אחורה, פסעו שוב. וכל הזמן הם אמרו, פעם היתה פה תנועה.

ומתחת לפני הקרקע היתה תנועה. פועלים מערי הספר ומפאתי העיר הועמסו על שלדות אוטובוסים, שרידי משאיות צבאיות, טנקים שהוצאו מכלל שימוש, והובאו אל פתחי אדמה, אל בורות שגודלם כגודל גופים רבים של בני אדם, ונעלמו אל השחור שבמעמקם כדי לכרות עוד ועוד את הקרקע לקראת הרכבות החדשות.

אלו, לא כמו הישנות, יהיו אטומות וינועו במנהרות ארוכות, חלונותיהן זכוכית חלבית, ואין נוף, אין חוץ. מעל לפני הקרקע רק סכנת נפשות, ומתחת לפני הקרקע הפועלים, מכינים את הקרקע לירידתם של החזקים והנכונים בגרמי מדרגות ארוכים, מסועים־מסועים.

העיר לא נראתה עוד כמו שהיתה, כמו שהכירה אותה, וידעה שזמנה ללכת קרב. עשור ושנה במקום הזה, ועוד שלוש בכירה הנוראה, ועוד ארבע במדבר, ועשור ושנה בעיר הולדתה. היא מנתה שוב ושוב את אלו, כמו תחרות, איזה מקום הצליח להחזיק אותי? ובאמת תל אביב יכלה כמעט לכול, ניצחה כמעט הכול, והנסיעות אליה מפאתי יפו באוטובוסים הלוך ושוב כמעט אף פעם לא היו מעייפות או מעייקות, כמעט תמיד מרגשות. ופתאום כל מי שראתה מבעד לזוגיות האוטובוס היה יפה וטוב ונכון בשביל הגוף, ופגשה שוב את כל מי

שאהבה ללילות אחרונים, ונדחקה למסדרונות ובין מצעים. הרבה זמן היה שקט. כבר ידעה שתלך ולא הצליחה. כבר ידעה שעוד מעט תהיה במקום אחר ובכל זאת לא הצליחה לומר דבר (אחד) על המקום הזה. הקיץ שוב התגנב עליה, פעם שלישית חום תהום, וכבר הרגישה איך הרקמות נמתחות ונמשכות ונתלשות אל הרחק מכאן, כמו טבעת הלבנון שנפערה ממפרק ירכיה, וכמוה גם הקריעה כבר עשתה את חייה גיהנום, אבל יחידני, תצורתו מסוימת: במקום כאב מתמיד ומייסר, רק תזכורת עצבית כשנשענה. והמזור היחיד בא עם השכיבה בפישוט איברים, באיברים פשוטים. היא תהתה אם פשוט אומר גם קל. בזמן הזה דווקא לא, החליטה. להיות פשוטה על המיטה לא היה פשוט כלל. היה עמוס, הכול נע מהר יותר והסתבך יותר, קורי עכביש נצברו בכלוב הצלעות, הכול סביב ללב מורכב, ושימת הלב כושלת, הוא סרבן.

כל הזמן חשבה: אפשר לומר דבר מתוך דבר אחר (אוסף העובדות של היומיום, המכאובים).

את הדברים שידעה אספה (בלילות ערכה את רשימות הספרים שלה, מהזיכרון) ואז מנתה באצבעותיה את אלו שאיננה יודעת. ראשון בהם: איך העיר הבאה שאחיה בה פוגשת את הים.

בינתיים העיר שבה חיה תבעה את מקומה וזימנה לה מפגש אחרון אחד, שהתארך לשלושה שבועות של לילות לבנים. בעצם הותירה את עצמה שם: גבה החשוף בלחות של דרום העיר, רוכנים מעל שולחן, והיא חושבת על אצבעות ומתבוננת באצבעות הקרבות אליה, חם מאוד, חם מאוד, ומגע קל בגב כמו יוצק סביבה בטון. אחר כך הבטון התקשה והיא כבר יכלה ללכת משם, לפסוע אל מחוץ לתבנית הבטון, ומאחוריה שם נותר הנשל, קוביית בטון ובה חלל בצורת עצמה, ונותר שם גם כל מה שהיה בתוכה (ורידים ועורקים, לב פועם, מפרק לסת, עור ושערות; אבל גם – כמיהות, עצבויות, תשוקות שפירקו את תחתית הבטן כל הלילות ההם). כמו ביקש המקום שהיא חיה בו ללמד אותה

איך עושים דברים כאן, לאלפה: כך מתגעגעים כאן, כל מקום בגוף מזיע, הלשון איטית מהאלכוהול, הברות נבלעות. כך מתגעגעים כאן, עוד בשעה שנמצאים, את מתגעגעת אל מה שנמצא במרחק חמישה עשר סנטימטרים ממך והיצר יושב עלייך כמו אבן. כך מתגעגעים כאן, רק עם כאב, הגעגוע שלך מוכרח להתקיים באותו זמן שבו סותמים באר של אדם אחר, והגרון ננעלת מצמא (הגרון היא נקבה, היא ידעה את זה כבר), הגעגוע שלך קורה במקום שבו מתלקחות גם שרפות שמכלות גוף אדם, במקום שבו גופים נדחקים אל כלובים מסתובבים. אין שום דרך שהגעגוע שלך לא יכאיב לאדם הזה או לאדם אחר במקום הזה או במקום אחר, כי המקום הזה כולו ערכת מעבדה, מערכת סבוכה של משקולות מאוזנות על פני מוטות, וכל כדור ששוקע כאן ירים כדור במקום אחר, וכל מה שיושב עלייך מתקומם במקום אחר, וכל מה שמרים אותך נופל במקום אחר, ורק היד הזאת כרגע, על הגב, מלאכית.

נחנקתי מתשוקה, ואחר כך נחנקתי. ירכי כאבו ברצונות, ואז רק כאבו. ניסיתי לאמנן בשחייה, שידעו שריר תפוס מהו, והן למדו, ואז כבר היו תפוסות בדבר אחר, ולכי תשכנעי עכשיו איבר שהוא של מי שהוא לא שלו. שבועות הלכנו בתוך המים אני ואמי, עד הטבור, בתוך המים, על הציר אל הצפון. כמו דייגים עם רשת פרשנו סביבנו את הימים שנותרו עד שנסעתי, והלכנו בתוכם, שלינו מזכרות קטנות וזרענו מזכרות אחרות, בקשירה, הטלנו אבנים קטנות כרוכות ברשת אל הים. בשיעור ערבית לימדה אותי המורה את הטיות הגעגוע, היא אמרה געגוע – ש.ו.ק. (ה'ק' של הגרון, הזכרתי לעצמי). מולי הטתה אותן זו אחר זו – והמילה מוכרת לי, ואז נזכרתי באדם שלא היתה זו שפתו ולא היתה זו שפתי ובכל זאת אמר לי כך. בקושי הכרנו ואמר. היה לילה ואמר. ישבתי מול המחשב ימים אחר כך וניסיתי להיזכר בשורש, שוב ושוב חיפשתי מן העברית אל האנגלית אל הערבית וחזרה ולא מצאתי.

ובסוף הפכתי את מקלדותיי וכתבתי ש.ו.ק. ומולי לא היה כלל געגוע
אלא להתמלא בתשוקה, לרצות מאד, היות־כמיהה.

קודם כול ברחו משפחתי אל הים. קודם כול, ובסוף הדברים, בסוף
כול, הם ברחו אל הים. הצטרפו בהליכות המים, אב ואם ואח ואחות,
כמו להיפרד בטרם אסע, כמו להקת כרישים נענו במים, משפחה,
צפונה, מזדקפים כסנפירים, להימלט מאתר הבנייה המתפשט כמו
סרטן שהיתה העיר, אל הים, אל הים, משם באנו ולשם נחזור, הכול
אימונים לקראת, בשביל זה למדנו את כל מה שלמדנו, ואבא שלי הלך
איתי ואמר, שוב ושוב, זהר אין כאב זהר זהר אין כאב זהר, כל משפט
נשך את זנבו של הבא־הקודם.

שוב נכנס בי הדיבוק של עצמי, קיפלתי את משקפי השמש ותחבתי
לכיס, הרשיתי לצריכה הלכנה הגדולה שמעל הרחוב להלום בכתפי
השמוטות. אמי הודתה בפה מלא במלנכוליה שלה (האשמנו את נופי
הארץ האחרת, את השפה המנמיכה את הלשון, שמה בה משקל,
האשמנו את הגווים הכפופים מעל הדלי או מעל פס הייצור של
הטלפונים) ואני חנכתי את עצמי מחדש אל המערב הקושר הכול באם,
אבל בכוח ניסיתי להינתק מן המחלה הזאת, בשבילי האם היא דבר
אחר.

קרו עוד דברים באותו השבוע: חדלתי מלחלוף על פניהם של
עורבים העומדים על מדרכות או במגרשי חניה, מבטיהם גולות
סתומות־עמוקות ניקרו אל לבי אימה, מעקפים על מעקפים עשיתי
ברגליים ובלב, שחקתי כפות רגליים וברכיים להימנע מהם. כל מקום
שבאתי אליו תבעתי בו קרח למלא פי, שורשי השיניים וקצות החניכיים
עקצצו אבל הצלחתי, כמו שרציתי, לא לדבר. אטומה, שתוקה, רגליי
דילגו מעל צינור ששואב בטון, מה זה אומר לשאוב בטון. אחי הרחיק
אל המדבר ואחותי מזרחה מכאן, אני כבר לא הצלחתי להיחלץ מתכנית
המתאר של העיר העורפית הזו, שפעם היתה שדרה, ורק קשרתי את

גורלי בגורל מסילת הרכבת שלי הנידונה לקץ. שיקעתי נפשי במפעלי האימפריה הכושלים, במדידות המרחבים מעיר הנמל אל עיר ההרים, בעמל הגוף והנפש. בחדרים שבהם נמדדו הטמפרטורות בקפידה העמקתי מבטים אל פניהם של בני המקום מאה וחצי קודם לזמן הזה, ואני איך ולמי אסביר שהם אחיי. בבוקר החזקתי דלת במבוכי המשרדים של מוזיאון ישראל לאיש בבגדים זהים לאלו של אבי מפעם – כחול כהה, קשה, כתמי צבע לבנים. כמה מוזר להצליח לא לחשוף הנפש הכמהה הזו בפני כל אדם אחר. בצהריים כבר חשפתי אותה הנפש ממש על ספסל בגן, הכול יצא בצורת מי מלח.

כמו חיכו הבכיות של השבוע ההוא, בין הימים הלאומיים, שבו נדחס האוויר והתמלא חול, ואז נעשה שוב קר. הכול בגוף הפך עדין אותו שבוע והתחיל לכאוב, כמו חצה נקודה שאין לחזור ממנה אחורה. הגוף נהיה כלוב זכוכית, ולא חויתי עוד את החוץ שלו אלא רק את הפנים, ובפנים נהיה בדברו האוויר הננשם כמו רוחות מנשבות על דפנות התיבה הפנימיות, וכל רוח כזו מותירה חתכים חתכים בזכוכית, שפשופים. מדוע בימי האבלות מסירים התמונות מן הקירות ומכסים המראות בכד אטום ושחור, כמו מתפשטת הנפש מן הגוף וכולנו נשמות המתהלכות בבית הזה שבעת ימים וקורסות זו אל זו, המוות הוא כל כך רק גוף שאין לו גוף. מצאתי עצמי מתגעגעת אל מה שלא ידעתי מהו, אל שאין לו צורה, אל חושך ששוליו לא נודעו לי, כרוך בתכריכים.

ממכאובי בכיתי על מיטה גדולה, מיטת אמי, כל הגפיים נתקפלו והפנים התקמטו ורעדו, היד הטובה של אמא ליטפה את המצח שלי, קצת קרה ולחה, ואני המצח קר ומלח, היא אומרת לא להיות עצובה כל כך, אני גומרת אותה. ומה יש ביני ובין אמא אם לא חוט דק של עצב מכופף־כתפיים, משקלו עלינו, ועוד אולי הנטייה להשתתק בקרב זרים והרתיעה מחיבוקים שאינם מידי אהובים. היא מספרת איך הלכה אותו יום ושמעה את הלמות הלב בתפרים שבפיה, אני שמעתי את

הלמות לבה בכל צלקת ופצע. חבל שאת לא אבקסיס, היא אומרת, הרי את בשר מבושרי, דם מדמי, ושוב היר הטובה על הפנים שלי ויר אחרת אוחזת בי מתחת לכתף, כמו שהרימה אותי בעשרות תצלומים מעל עשרות אמבטיות, רטובה, צועקת, גם עכשיו, אני מתפרקת על המיטה הזאת כמו שהתפרקתי עד שאבא לקח אותי לקנות זיתים וגבינה, העמיס שקים ואותי הבוכה אל תוך המכונית הכסופה ואז חיכה שאטפס את חמש הקומות אל הבית שלי, אפתח החלון (תריסים שבורי-מנופים, שחוקי-גלגלים, המסילות חסרות תוחלת כמו ההיא, מיפו לירושלים), שידע שהגעתי. בבית נופל האור על שולחן עץ נמוך, נפלתי גם אני בגעגועי לאבא שלי, משהו התרסק ונחרב אצלי, עמדתי בעיניים דומעות אחר כך שכבתי בצוואר מקופל.

ובעצם קשרו אותי הוריי אליהם בלשד עצמותיי, דבר אל דבר. בסוף זה תמיד ההורים.

בסוף תמיד עומדים ההורים, אתם הולכים לסיבוב, את מפוררת בידיים פרחים אל המדרכות שתמצאי את הדרך חזרה, על סף עזיבה, הגירה, בסוף עומדים ההורים, את מצלמת את הבניינים, הכול מטושטש, גרעיני, בטלפון החלופי שלך, אחר כך תלכי הביתה ומוכת מזגן במיטה תמחקי ממנו כל ראיות שהיית, שמות שהולכים איתך ארבע עשרה שנה את תמחקי, בגלילת אצבע, וגם שמות שהולכים איתך חודש, אבל איך הולכים, שמות שטיפסת איתם על מתקני עץ, כמו ילדים, שמות שנאנקת תחת כובד משקלם בלילה, שמות שפעמו לך בקנה הנשימה, שהגוף התקפל לתוך עצמו רק מלחשוב על האותיות שלהם.

בסוף אנחנו חוצים את הים, וההורים נותרים, ימים הסתובבת כמו רוח רפאים בעיר שעשור היתה לך בית, אחרי ששאבת מעצמך את כל מה שידעת שהוא את, כמו שאוכלים צדפה, ואז על הקליפה שנתרה הלכת וסימנת בדיו שייטן (בלטינית: נאוטילוס, את רושמת לך) מתוך

איזו מחשבה שהוא ייקח אותך מעבר לאוקיינוס, שאפשר לפתור כאב עם עוד כאב.

(קחי את כל הלשון הזאת למקום אחר, נראה מה קורה ללשון על לשונות אחרות, קחי את כל הגוף הזה, שנושא את הלשון הזאת, בואי נראה איך הדברים מסתדרים ברחובות ששמותיהם מספר, בואי נראה איזה שמות את יכולה לתת לדברים בשפת ניכר, בואי נראה מי את מחוץ לשפה, קחי את כל הקליפה הזאת, ננסה לראות דרכה איזה אופק).

* * *

כותבת מילה ראשונה, בואכה שליש שנה בגולה. אצל הנוכרים, חצות, כורעת אל תוך המסך הזוהר הזעיר, קוראת אבות ישורון. איך התווכחת עליו שלוש שנים טרום עכשיו, באיבה שהיתה אהבה יוקדת.

והנה ויתרת על עצמך ונעשית קונכייה. חצית את הים בקונכייה שהיא את והנה את נפלטת אל חוף האי הזה, ומגדת בציפורניים במה למלא את הקונכייה, ואין. לשונך נדחקת אל שיניים וחק, נעשית גמגמנית, לשונך כבדה. ואין אף גחלים לזהות רק אדמה שנפתחת סדקים-סדקים מתחייך. נדמה שהכול היה צריך לבעור ובמקום זאת הוא מצטנן, וחללים בכלוב הצלעות (את קוראת: איך נקרא שאני מקבל מכתבים מהבית), תמיד אצלך בכאב הגוף מתקפל כדי ליפול, כשאת עומדת, הכול רוכן קדימה, השכמות רועדות רעד פראי, בלתי נשלט, כמו מתנגדות אל הכנפיים שהיו להן, והכנפיים מנסות למשוך אותן בכוח, כמו היו קשורות ברתמת-סוסים, הסוסים שהם שכמותיך לא מרשים, הם מטילים את מלוא כובד משקלם מטה. מאבק איתנים. הכאב הוא לא כשהכול מתקפל וקורס, להיפך, להחזיק, למדת יפה להחזיק, זה כואב.

בסיכומי של דבר את בודקת איך מתרגמים חשבון, אולי תוכלי

להסביר חשבון נפש.

מה למדת אצל הנוכרים?

שאינ מילה כמעט לשום דבר.

מה אילפו אותך?

להיות, בלשון נקייה, בלי לשון, דבר אחר.

מה השארת מאחור?

שש מאות ספרים. את הלב החדש שמצאתי, שמצא אותי. מחברות בלי שורות. את אבי, ומסך שידבר איתי דרכו. כל הדברים שהצלחתי ללמוד בשפה, הרגלי השחייה, כרית אוויר לשיווי המשקל. את אמי.

עם בוא החורף ביקרת בבית, ושבת לגולה. שבוע מן השיבה כבר אינך רואה עוד את היבשה שהיא הבית. באחד מלילות הביקור חלמת על אמא, לאמריקה אין את החוצפה להחלים אותך מאמך, היא יודעת, אמריקה, שמעשה כזה יהיה לעג לרש, דווי, מכאוב ששפתה המנוכרת חסרה את המשקל הנכון בשבילו, הטעינה הנכונה. אחוזת סיוט כתבת: מכונות מהרחוב נשמעו לי כמו משיכות אף של כבי כשחלמתי עלייך אמא, חיבקתי את הגוף שלך ברחוב-חלום כשהנשים ההן צעקו עלייך וקרסת אל תוך בושה. אחר כך מצאתי שאלו הנשימות של שאול, האמיתיות, בקצב מדוד, במיטה לידי. שאול. על איזה זמן חייתי כשהכרתי אותו? תשובה בגוף השאלה. תשובה בגוף.

מצא אותי כשהייתי כבר חסרת חוטים, גזרתי חוט מן המקום שהוא אליי, ומכל מקום אל כל מקום, מצא אותי בשבועות האבדה, קלה כנוצה, וקשר אליי חוט חוט, יום יום, בעיקשות, אבל כמעשה קוסם, כל הזמן הסתכלתי על האצבעות ובכל זאת עיניי לא חזו במלאכת הקשירה, ומאחר איזה לילה באוטובוס לא הצלחתי להתנתק אל המרחק בין השכונות, לא הצלחתי (חזרתי מן הגוף השני אל הגוף הראשון, פתאום היה גוף), ואז הבנתי שכל עורי קצות חוטים, ואינני

שולטת. לא היה מנוס מן הדהרה אל תוך כל זה, כמו אל תוך חרב מאוזנת המכוונת אל החזה, הפכתי קנטאור, חציו אדם, חציו חרב, כולו לב.

כבר שנה בניכר. לרגע חשבתי שזה הבית: לחצות במכונית את העיר, על כביש, מימיננו מים - מים, מים - תחת בניין, חלונות חלונות, ואותיות ניאון, ובין המכונית למים מעקי מתכת כעורים, חשבתי פתאום לרגע שאני בבית, נוסעת על הרברט סמואל דרומה. שאני במכונית שלך, אנחנו עוד רגע פונים שמאלה, הבית, או שאני במכונית של אמא שלי, ממשיכים עוד ועוד, עם המזלג, אל העיר ההיא. המכונית הביאה אותי אל סף הדמעות, והותירה אותי עליו, רוכנת קדימה. נתקפתי פתאום בכל הדברים הקוצניים שהטמנתי בקפלים שבין האיברים, אלו שקיפלתי אל כיס המרה, שכרתי במעיים, הדברים שתחבתי בין הצלעות, מאחורי הסטרנום. הדברים שריכתי צורתם, שיתאימו אל החוסרים בפיקת הברך, שמתחתי וסידרתי כזרדים, שיהיו לי אצבע יתרה. קיוויתי שהמקום יתקפל לעצמו, ויפרש מחדש, ואמצא את עצמי אצלך במיטה, אנחנו עוד רגע בבית נכון, אני שואלת, מנומנמת, כשהייתי ילדה סופי טיולים במכונית, עם ההורים, מגיעים ואז הם אומרים יאללה, להישפך החוצה. והייתי נשפכת גם אליך הביתה, עם כל מה שצריך ושמיותר, תיקים משתלשלים מהכתף, רגליים מונחות בקושי בתוך כפכפים, מוזנחות, או יחפה בכלל, הנעליים מוחזקות בשרוכיהן, ופותחים את שער הברזל, ואז את הדלת, אל המיטה שהיא כוך עץ קטן, כשמגיעים הביתה ממסע ארוך הבית לא בית, הוא צריך שיישנו בו לילה אחד כדי שיהיה בית, להיזכר מה טבעו. בכוקר כבר אקום בבית, אני יודעת, וכרגע רק אני ואתה במיטה. ואז עיניי התמקדו על אותיות הניאון, והכרתי כי הן נוכריות, וכי זה ניכר, היה ניכר לי הכאב, הגעגוע, באופקם של המים התגלה פתאום קו אופק של עיר, יכולתי לראות איפה המים נגמרים, הם לא נעו, היו רגועים. לרגע

חשבתי שזה הבית, קיוויתי שמעברו השני של הבניין יתגלו פתאום דקלים (גם זה שקר, אני יודעת, ובכל זאת) וחול הים ואתה, ובמקום זאת עוד בניינים ואורות, וגשרים יפים, יפים נורא, ובסופם אין הגוף השני שאליו אני מדברת, רק זה הראשון שלי נוכח. ויותר משכעסתי על המקום שאני בו לעומת זה שאינני בו כעסתי על הלב שהתבלבל ושיקר לי, כמה זמן לוקח לגרד החוצה מהנשמה נסיעה אחת?

בכל שעה משעות היום ניתן לקנות כאן. עם נוזל הכביסה ביד (אין פה אבקה), בין המעברים הזוהרים אור לבן, הישעני אל ריבועי הפלסטיק הנושאים במחיר; בעדנה, אל המבצעים; סרקי את המדפים אחר משחת הפלא של אביך, חשבי על ראשו המגולח הספוג בה, דמעות נקוות בעינייך ואת חוצה את ים סוף של התור לקופה, בדלפק נשענת ולבך הומה, יוצא אל נער משמרת הלילה, ואצבעותייך כושלות אל לולאות שקית הניילון, כולך אהבה.

מוצאת עצמי בוכה מול המילון העברי. השם ישמור, שפה היא עוד איבר.

- סיפורים מהכיס / סעאדת חסן מנטו, תרגום אחיה ענזי (2018)
- בין העולם וביני / טא־נהסי קואטס, תרגמה זהר אלמקייס (2018)
- אל אמי / ניצה אייל (2017)
- מה קרה פה / סם בכרך וגון בן ארי (2017)
- הארץ המובטחת / אדריאן פן־דיס, תרגם רן הכהן (2014)
- תמונות של בשר / דרור בורשטיין (2014)
- תרבות בעולם מודרני נזיל / זיגמונט באומן, תרגמה מיכל ספיר (2013)
- משהו כיפי לכאורה שלא אחזור עליו לעולם / דיוויד פוסטר וואלאס,
תרגמה אלינוער ברגר (2012)

זהר אלמקיים

נולדה ב-1987 ברמלה,
חיה בין יפו לניו יורק.
חוקרת, כותבת
ומתרגמת.

"שדה התעופה היה בעיני רוחי הילדית הצטלבות מושלמת בין חיים ומוות. באותו מקום – שלאחר מכן למדתי כי קוראים אותו הטרמינל – נראה כי הנפש מתגלגלת גלגול נוסף, משילה מעליה נעליים וחגורה וז'קט לטובת כרטיס מעבר לעולם אחר הבא עליה. הנפש מתעופפת, בנתיבות שהוגדרו לה מן השדה הפתוח, ועוברת איזה סוף, עוד סוף, לקראת השלב הבא, לעבר הלידה המחודשת."

זמנים, גופים, לשונות ומקומות נשזרים בבית הנתיבות אל מסע חייה של אישה צעירה. לצד ההווה, על אהבותיו ואכזבותיו, נחקר גם עבר משפחתי שבו עדיין פועמים בחוזקה חויית ההגירה וכאב השפה שנולד ממנה. עמם נפרש גם עתיד אפשרי של המקום שבו היא חיה, המתגלם כבר עתה באתרי הבנייה ובאוטובוסים, על חוף הים, ברכבת הקלה ובהשתנות המתמדת של הנוף העירוני – ושל הנוף הנפשי. כל אלו משמשים מצע לחשיבה על הגוף האנושי, על אינטימיות ועל אלימות.

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

מחיר לצרכן: ₪72

0 0310006799 7

דאנאקוד 31-6799

עיצוב העטיפה : ניר מטרסו
דימוי על העטיפה: זהר אלמקייס
www.kibutz-poalim.co.il

הוצאת
הקיבוץ
המאוחד